

ADVOKATEN

RETSSIKKERHED · UAFHÆNGIGHED · INTEGRITET 01 2020

DNA GENNEM 20 ÅR
Set fra forsvarsadvokatens, anklagerens, politiets,
dommerens og retsgenetikereens perspektiv

LEGAL TECH
Fremtidens it-løsninger kalder på advokaten
som juridisk og teknologisk arkitekt

RETTE TIL AT KALDE SIG JENSENS

Pressen spillede en særlig rolle, da advokat Mette Kammer Pedersen var advokat for Jensens Fiskerestaurant i sagen mod Jensens Bøfhus

ADVOKATEN 01 2020

Et match mellem to dna-profiler er aldrig i sig selv garanti for, at man har fundet gerningsmanden. Interview med retsgenetiker side 12.

5 LEDER

6+8 KORT NYT

10 KALENDER

Vigtige datoer for alle advokater.

12 TEMA DNA

Dna'et har været brugt som bevis i 20 år og forventes at have et meget større potentiale i fremtiden.

24 RETSSIKKERHED

Hvordan står det til med retssikkerheden i 2020? Vi har bedt tre advokater vurdere hver deres retsområde.

32 INTERVIEW

Niels Fenger er Folketingets Ombudsmand. Men i praksis er han folkets ombudsmand.

36 MIN SAG

Pressen spillede en særlig rolle, da Mette Kammer Pedersen var advokat for Jensens Fiskerestaurant i sagen mod Jensens Bøfhus.

40 HVIDVASK

Skærp din opmærksomhed og brug din sunde fornuft, når du står over for oplysninger fra både klienter og modparter.

43 CHRISTIANSBORG

Anklagemyndigheden skal tilføres flere ressourcer for at kunne håndtere et stærkt stigende antal sager, mener Inger Støjberg, retsordfører for Venstre.

44 LEGAL TECH

Er teknologien alene et nyt hjælpemiddel, eller skaber den nye opgaver og roller for advokaten? Nyt tema om legal tech.

Eddie Khawaja vurderer retssikkerheden på udlændingeområdet. Interview side 24.

48 ADVOKATNÆVNET

Kendelser fra nævnet om advokaters behandling af betroede midler.

50 ADVOKATETIK

Udvalgte udtalelser fra Advokatrådets responsumudvalg i 2019, blandt andet vedrørende studenters firmaskifte og eventuel interessekonflikt.

54 RETSSIKKERHED

Ny skattelovgivning rykker på grænserne for, hvad myndigheder forlanger af private virksomheder, rådgivere og personer.

56 BØGER

Kort og godt om den nyeste faglitteratur.

58 RÆVESAKSEN

Mange kan sikkert huske den fra tidligere, og nu er Rævesaksen igen et indslag i Advokaten. Advokat Peter Breum lægger ud med et godt råd.

Ny løsning. Bygget på 25 års erfaring.

Vi har erfaring fra begge sider af bordet.

Unik har 25 års erfaring med levering af moderne, stabil og sikker software til advokatkontorer og juridiske afdelinger.

Med Danmarks største dedikerede hold bag en advokatløsning, er din softwaredag i gode hænder.

Vores fleksible og skalerbare løsning matcher ethvert behov. Også dit. Både nu og i fremtiden. Se hvordan på unik.dk/advosys.

Komplet softwareløsning til advokatvirksomheder.
Kontakt os på unik@unik.dk eller 76 42 11 00.

UNIK
ADVOSYS

Støt Dansk Kræftforskningsfond

Vi støtter forskning, der sigter på at

- finde årsager til kræftsygdomme
- skabe bedre behandlingsmuligheder
- mindske bivirkningerne ved kræftbehandling
- udvikle forebyggende behandlingsmetoder.

Dansk Kræftforskningsfond, c/o Plesner, Amerika Plads 37,
2100 København Ø, Tlf. 33 12 11 33, Giro 655 00 29,
Danske Bank, reg. 3946, konto 394 63 63 618
www.dansk-kræftforsknings-fond.dk

4

Har du lyst til at være retsmægler ved Danmarks Domstole?

Domstolsstyrelsen søger et antal advokater til at fungere som retsmæglere ved byretterne, landsretterne og Sø- og Handelsretten.

Antagelsen sker for en periode på fire år fra 1. september 2020.

Hold øje med stillingsopslaget, som offentliggøres på www.domstol.dk medio marts.

Ansøgningsfristen er den **8. april 2020**.

KOLOFON

Advokatsamfundet arbejder på politisk neutralt grundlag for borgernes retssikkerhed og for et velfungerende retssamfund. Vi fører tilsyn med alle landets advokater og sikrer derigennem advokaternes uafhængighed og integritet.

Advokatrådet er Advokatsamfundets bestyrelse og består af 15 advokater fra hele landet.

Advokatnævnet er en klageinstans, som er uafhængig af Advokatsamfundet, og som behandler klager over advokatens adfærd og salær.

ADVOKATEN 99. årgang udgives 4 gange årligt af Advokatrådet og er direkte kommunikationsorgan for cirka 8.100 advokater og advokatfuldmægtige. Magasinet tilgår endvidere Folketingets retsudvalg, domstolene, anklagemyndigheden og centraladministrationen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør, kommunikationschef
Hanne Hauerlev · hha@advokatsamfundet.dk
Journalist **Tine Østergård** · toe@advokatsamfundet.dk
Journalist **Isabel Rosado** · ifr@advokatsamfundet.dk
Pressechef **Rasmus Holm Thomsen**
rht@advokatsamfundet.dk

ABONNEMENT (Priser er inkl. moms og forsendelse)

Indland 536 kr.
Studerende 336 kr.
Udlandsabonnement 580 kr.
Studerende i udlandet 380 kr.
Opsigelse kan ske med tre måneders varsel ved udgangen af en måned.

ANNONCER

FrontMedia
Frontmedia.dk · 48 22 44 50 · advokaten@frontmedia.dk

Layout **Bilgrav Design Aps**

Bilgrav.com · 40 30 00 75 · jan@bilgrav.com
Tryk **Jørn Thomsen / Elbo A/S**
jto.dk · 76 37 60 00 · jto@jto.dk
Forsidefoto **Cathrine Ertmann**
Illustrationer **Mikkel Henssel**

Signerede artikler udtrykker ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter. Redaktionen hæfter ikke for artikelmanuskripter, der er tilsendt uopfordret. Hvis redaktionen skulle have krævet ophavsrettigheder, er dette sket uvilligt og utilsigtet. Retmæssige krav i denne forbindelse vil blive honoreret, som havde vi indhentet tilladelsen i forvejen.

Tilmeldt dansk oplagskontrol.
Medlem af Danske Medier.
Issn 0107-5616 issn 1901-4546 (online)

Magasinet er trykt med vegetabiliske farver på miljøgodkendt papir.

Alle advokater modtager link til onlineudgave af magasinet i nyhedsbrevet. Afmeld printudgaven af Advokaten på the@advokatsamfundet.dk.

Retssikkerhed gør vores samfund til et tryggere sted

Af Peter Fogh formand for Advokatrådet

Hvilke frihedsgrader og rettigheder for den enkelte er vi villige til at give afkald på, når vi som samfund skal beskytte fællesskabet?

Det spørgsmål er særdeles aktuelt her nogle få måneder inde i 2020, hvor den politiske trend på Christiansborg er at vise størst mulig handlekraft for at "passe på Danmark". Det er selvfølgelig en helt igennem legitim og fornuftig dagsorden for en politiker, at man vil beskytte sin befolkning mod terror, kriminalitet og andre ugeringer.

Problemet er bare, at beskyttelse af vores retssikkerhed ikke står i tilsvarende høj kurs. Vi har derfor set og hørt for mange lovforslag og politiske drøftelser, hvor retssikkerheden og frihedsrettighederne må vige og underlægge sig andre politiske hensyn.

Så kan man spørge: Hvad betyder noget ekstra overvågning? Eller at politiet må komme uanmeldt ind ad døren op til ti år efter, at en terrordømt har udstået sin straf? Det store flertal har jo "ikke noget at skjule" og er ikke terrorister. Problemet er, at man med lovforslagene går ned ad en forkert vej. Det er i sig selv paradoksalt, at man politisk indskrænker borgernes frihedsrettigheder for at opnå frihed. Men der er også nogle meget vigtige principper på spil. I Danmark har vi i generationer værnet om vores retssikkerhed og opbygget borgernes frihedsrettigheder. Retssikkerhed er en del af det fundament, vores samfund er bygget på, og som vi med rette indtil nu har kunnet være stolte af.

Vi har beskyttet den enkeltes retssikkerhed ud fra en ide om, at et flertal ikke skal kunne trampe på de få og de små, og at det er fornuftigt at hegne ind, hvordan staten skal kunne anvende sin magt, og hvilke rammer der gælder, når den enkelte har forbrudt sig mod loven. Det gør vores samfund til et tryggere sted. Derfor skal vi have stoppet, at der skæres skiver af vores retssikkerhed, så det ikke breder sig til andre områder. Og så retssikkerheden stadig har værdi og beskytter os alle sammen, hvis vi en dag får behov for det.

I Advokatrådet gør vi derfor vores til at hjælpe politikerne ind på en bedre retssikkerhedsmæssig kurs, hvor frihedsrettigheder og retssikkerhed værdsættes og respekteres. Den opgave er ikke blevet mindre i 2020, og vi må og skal derfor fortsat hæve stemmen for retssikkerheden, selvom vi nogle gange taler for døde øren.

Den fortsatte debat vil blandt andet ske her i magasinet, som nu udkommer i ny form, men stadig med artikler, der går i dybden med retspolitiske emner og videndeling. Inden redaktionen gik i gang med relanceringen, blev jeres brug af og holdning til Advokatsamfundets kommunikation grundigt analyseret, og det viste sig, at 92 procent af advokaterne læser Advokaten. Det forpligter. Derfor vil vi også fremover bruge magasinet, der til næste år kan holde 100 års jubilæum, som en stærk stemme i den retspolitiske debat og til at skabe overblik over branchen og faget. Advokaten vil udkomme fire gange årligt på et miljøvenligt print og i højere grad blive suppleret af nyhedsbrevet. Jeg håber, at læserne vil bruge begge kanaler til at tilegne sig ny eller opdateret viden. Og har du forslag til emner eller selv lyst til at dele viden med kolleger, så tøv ikke med at kontakte redaktionen.

God læselyst.

Foto: Morten Holium

Det nye ADVOKATEN

Du sidder med det nye magasin Advokaten i hånden, som fremover udkommer fire gange om året – nemlig i marts, juni, september og november.

Beslutningen om at ændre på bladets frekvens, papir og udtryk hænger sammen med, at vi samtidig relancerer nyhedsbrevet. Fremover vil det ikke blot rumme korte nyheder, men også interviews og holdningsprægede indlæg, som før var en del af bladet. Det gælder også Nyt om Navne, der altid har været noget af det mest læste stof i magasinet Advokaten. Nu skifter det plads til nyhedsbrevet, som alle advokater modtager automatisk.

Relanceringen baserer sig på en grundig undersøgelse blandt læserne, der blandt andet viste, at 92 procent orienterer sig i bladet. 45 procent læser bladet meget grundigt. Det viser, at der er et stort behov for faglig videndeling og interesse for retspolitik. Men samtidig har vi arbejdet på en mere økonomisk og miljøvenlig løsning, med fire numre årligt, og papiret, som er produceret i Sverige, er naturligvis certificeret og bæredygtigt. Hvis du foretrækker en elektronisk udgave, kan du framelde Advokaten i papirudgaven. Send en mail til the@advokatsamfundet.dk. Uanset om du framelder printudgaven eller ej, så får du fremover et link til Advokaten online i nyhedsbrevet.

Redaktionen gør sig alle anstrengelser for at sætte fokus på aktuelle retspolitiske emner og for at gå i dybden med aktuelle problemstillinger. Vi er ikke bange for at kaste os ud i emner, som dagspressen finder for nørdede. Og vi hører naturligvis gerne fra vores læsere, såfremt I har ideer til emner eller ønsker om selv at skrive for at dele viden med kolleger. Du finder kontakinfo i kolofonen på side 4.

6

Når bankerne opretter en klientkonto for et advokatfirma eller en advokat, skriver de under på, at de ikke må disponere over midlerne på kontoen. Men vi kan forstå på nogle af medlemmerne, at banken selv går ind og hæver de negative renter, og det, mener vi, er uacceptabelt.

Martin Lavesen, formand for Advokatrådets regel- og tilsynsudvalg, til finans.dk 13. februar 2020 i artikel om, at banker er begyndt at hæve negative renter på advokatfirmaernes klientkonti.

LANDSRETEN SIGER NEJ I SVØMMEPIGESAGEN

Østre Landsret har nu afsagt dom i den såkaldte svømmepigesag og tog dermed stilling til, om en borger kan få økonomisk godtgørelse, når en kommune har truffet en ulovlig afgørelse om en ikke-økonomisk velfærdsydelse. I byretten blev Lolland Kommune frataget for økonomisk ansvar, og dommen fra I andsretten går samme vej. Karen Wung-Sung, medlem af Advokatrådet, siger:

”Nu har retten i to omgange talt og afgjort, at borgere ikke har krav på kompensation, når en kommune uberettiget har frataget borgeren en serviceydelse. Det efterlader borgere et utilfredsstillende sted, hvor retssikkerheden i den grad kan forbedres. Politikerne bør se på området, så reglerne suppleres til glæde for borgere, som fanges i systemet af forkerte afgørelser.”

Brexit

I forbindelse med Storbritanniens udtræden af EU er der indgået aftale om en overgangsperiode, der varer mindst til udgangen af 2020. I den periode vil EU-lovgivning stadig finde anvendelse i Storbritannien. I en pressemeddelelse fra EU-Kommissionen fremgår det, at det vil være ”business as usual for citizens, consumers, businesses, investors, students and researchers” både i EU og Storbritannien.

Advokatsamfundet vil løbende orientere om, hvilke konsekvenser Brexit har for danske advokater.

ER DIN KAPITALFORVALTER KEDELIG NOK?

Der er noget nærmest naturstridigt i at vælge den kedelige løsning. Men lige i forbindelse med kapitalforvaltere giver det faktisk ret god mening at gøre netop dét. Her kan du med fordel gå efter en kapitalforvalter, som opererer med en langsigtet strategi i stedet for her-og-nu-investeringer, modfænomener og selskaber, der stiger eksplosivt – for at falde kort tid efter.

Eller sagt med andre ord: God kapitalforvaltning handler ikke om at få dit blod til at rulle, men om at give dig ro i maven. Det er den filosofi, vi følger år efter år ved at holde fast i den samme investeringsstrategi, udvælge aktiverne med omhu, sprede risikoen både på brancher, geografi og de enkelte investeringer, gardere os mod det uventede – og ved at tillægge Plan B mindst lige så stor betydning som Plan A. Og det har vist sig at virke overordentligt godt.

Vores langsigtede tilgang til opsparing sikrer nemlig ikke kun ro, stabilitet og god nattesøvn. Den sikrer også et rigtigt godt udbytte til vores kunder. Ja, faktisk er det så godt, at vi ligger i top igen og igen, når det handler om at bevare og øge formuer på længere sigt – også efter alle omkostninger.

Så længe vi lykkes med det, har vi intet problem med, at der findes kapitalforvaltere med langt mere kulør end os. Dem, som køber og sælger i ét væk, vælger de kortsigtede, risikofyldte løsninger – og tilbyder et helt andet spændingsniveau. Men det er op til dig: Du skal ikke vælge os, hvis du vil have mere drama i hverdagen, du skal vælge os, hvis du vil have mere overskud.

MERE OVERSKUD. MINDRE SPÆNDING.

Jeg kan kun tage afstand fra det, hvis der er nogen, der sidder og spekulerer i at skulle køre de her sager helt ud for selv at have sager i hus og ikke for at varetage klienternes interesser.

Karen Wung-Sung, medlem af Advokatrådet, til dr.dk 1. februar 2020 i artikel om to rapporter fra Ankestyrelsen, der beskriver, at nogle advokater opfordrer forældre til at trække tvangsfjernelsessager i langdrag, fordi de har en økonomisk interesse i det.

4,2 MÅNED – det var den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for en sag i Advokatnævnet i 2019, viser foreløbige nye tal. Til sammenligning var sagsbehandlingstiden i 2018 4,8 måneder.

Der er for øjeblikket 374 verserende sager i Advokatnævnet. Den nye opgørelse fra Advokatnævnet vil blive valideret i forbindelse med udgivelsen af årsberetningen, der udkommer i april 2020.

Udpegning af advokater

Advokatrådet ændrer procedure for udpegning af advokater til ikke-offentlige hverv, heriblandt fondsbestyrelser og foreninger. Fremover skal en anmodning om Advokatrådets bistand ske via en formular på Advokatsamfundets hjemmeside. Derudover vil der blive opkrævet en pris svarende til arbejdets omfang for Advokatrådets bistand. Gebyrets størrelse afhænger af, om Advokatrådet selv skal finde en kandidat til posten, eller om udpegningen kan ske på baggrund af en indstilling af en konkret advokat.

De nye regler gælder kun ikke-offentlige hverv. Proceduren for udpegning af advokater til offentlige hverv er ikke ændret.

Læs mere på Advokatsamfundets hjemmeside, hvor der også er link til formularen.

Filmfestival sætter fokus på retssamfundet

Igen i år kommer retssamfundet på det store biograflærred og til diskussion, når Københavns internationale dokumentarfilmfestival CPH:DOX finder sted 18.-29. marts. Flere film bliver efterfulgt af samtaler og diskussioner.

Læs mere på Cphdox.dk

FORNY DIT CCBE-KORT

Fremover skal du selv ansøge om udstedelse af et nyt CCBE id-kort. Alle kort er gældende i tre år. Husk derfor at tjekke udløbsdato på dit nuværende kort. Send mail til samfund@advokatsamfundet.dk.

Husk at give besked om jobskifte

Som advokat eller fuldmægtig skal du give besked til Advokatsamfundet, når du skifter job. Vær opmærksom på, at din arbejdsgiver ikke nødvendigvis gør det for dig. Dermed sikrer du, at Advokatnøglen er opdateret med de rigtige oplysninger – det er her blandt andre retterne finder kontaktoplysninger på advokater. Derudover sikrer du, at vigtige informationer lander i din mailboks, eksempelvis information om efteruddannelse og tilsyn – ligesom du modtager Advokaten og Advokatsamfundets nyhedsbrev.

Send dine nye oplysninger til samfund@advokatsamfundet.dk

ORDENTLIG OG ENGAGERET TELEFONPASNING

Frigør ressourcer på kontoret. **Minimer** de faste personaleudgifter. Få **dedikeret** telefonpasning mere end **44** timer om ugen. Utallige **fordele** med **positiv** effekt på bundlinjen!

www.responsum.dk eller ring 8832 9100

RESPNSUM

KALENDER

Følg med i Advokatsamfundets kalender, hvor du finder datoer for frister, arrangementer og uddannelse.

NU Tilmelding til advokatuddannelsen

Alle linjer med start i efteråret 2020 er fuldt tegnede, men der kan være mulighed for tilmelding til enkeltkurser. Se mere på Advokatsamfundet.dk.

10

11. - 14. JUNI Folkemødet på Bornholm

For niende år i træk deltager Advokatrådet i Folkemødet på Bornholm med et spændende og alsidigt program, blandt andet den populære Folkedomstol.

31. MARTS Frist for indlevering af den årlige tilsynserklæring

Skal indgives af aktive advokater. Erklæringen omhandler forsikringsforhold og oplysning om ejerandele i andre virksomheder samt oplysning om advokatens sagstyper (forbrugersager og sager omfattet af hvidvaskloven).

31. MARTS Frist for indlevering af den årlige klientkontoerklæring

Skal indgives af advokater og advokatselskaber, der var aktive pr. 31. december. Erklæringen omhandler kun klientkontoforhold.

31. MARTS Frist for indlevering af erklæring om obligatorisk efteruddannelse

Advokater skal indberette efteruddannelse senest tre måneder efter, at den treårige efteruddannelsesperiode er udløbet. For mange advokater udløb perioden ved udgangen af 2019, og de skal dermed indberette efteruddannelse senest 31. marts 2020.

31. MARTS Advokateksamen på Københavns Universitet

Ansøgningsfristen var 17. februar 2020 men tilmelding til næste advokateksamen åbner 2. april 2020.

21. APRIL Retssagsprøve i en fiktiv sag på Glostrup Park Hotel

Ansøgningsfristen var 25. februar, men tilmelding til næste retssagsprøve er åben.

2. JUNI Retssagsprøve i en fiktiv sag på Glostrup Park Hotel

Ansøgningsfristen er 7. april 2020 kl. 16.

26. JUNI Advokateksamen på Københavns Universitet

Tilmelding åbner 2. april 2020. Sidste frist for tilmelding er 11. maj 2020 kl. 16.

28. SEPTEMBER Retssagsprøve i en fiktiv sag på Glostrup Park Hotel

Ansøgningsfristen er 3. august 2020 kl. 16.

VEJLOVEN MED KOMMENTARER

af Louise Heilberg, Hanne Mølbeck & Jacob Brandt

Pris ekskl. moms kr. 880,-
Djøf-medlemspris ekskl. moms kr. 704,-

HVIDVASKLOVEN MED KOMMENTARER

af Hans Fogtdal, Peter Schradieck & Peter Bang

Pris ekskl. moms kr. 960,-
Djøf-medlemspris ekskl. moms kr. 768,-

SYN OG SKØN SAGKYNDIG BEVISFØRELSE

af Erik Hørlyck

Pris ekskl. moms kr. 580,-
Djøf-medlemspris ekskl. moms kr. 464,-

HÅNDBOG I DATAANSVARLIGHED

af Birgitte Kofod Olsen

Pris ekskl. moms kr. 480,-
Djøf-medlemspris ekskl. moms kr. 384,-

DNA

I STRAFFESAGER

Tekst Tine Østergård · Foto Jeppe Carlsen

12

Retsgenetisk Afdeling modtager årligt omkring 50.000 effekter, der skal undersøges for dna-spor og indgå som beviser i straffesager, fortæller retsgenetiker Frederik Torp Petersen.

Dna-beviser har været en del af politiets efterforskning i 20 år, og antallet af sager med dna har aldrig været større. Samtidig stilles der nu større krav til dna'et som bevis. Anklagemyndigheden arbejder med et nyt samlet sæt retningslinjer, der fokuserer på de problemstillinger, som politi, anklagere, forsvarere og dommere skal være opmærksomme på, når de anvender dna i efterforskningen og som bevis i straffesager. Retningslinjerne udarbejdes i samarbejde med blandt andre Advokatsamfundet. De nye retningslinjer forventes at være klar i løbet af foråret.

Dna-beviser har været brugt som efterforskningsmæssigt værktøj siden år 2000, hvor Lov om oprettelse af et centralt dna-profilregister blev vedtaget. I dag er antallet af sager, hvor der indgår dna-beviser, højere end nogensinde, og dna-beviser bruges i små såvel som store sager. Fra simple indbrud til komplekse voldtægts- og mordsager.

Sidste år var Rigspolitiets Nationalt Kriminalteknisk Center (NKC) involveret i 35.000 sager, hvor der indgik dna. Det er en stigning på 11 procent i forhold til året før, fortæller John Hermansen, vicepolitiinspektør ved Rigspolitiet. I 2017 og 2018 var tallet henholdsvis 30.000 og 31.500 sager.

”Årsagen er blandt andet, at vi grundet den tekniske udvikling hele tiden bliver bedre til at få resultater ud af dna-undersøgelser. Derfor vil man i mange sager inddrage dna i efterforskningen,” siger John Hermansen.

Arbejdet med dna'et starter, når NKC modtager effekter med mulige biologiske spor fra politiet, der sikrer dem fra gerningsstedet. Herefter undersøger NKC effekterne og sikrer sporene. Det sker i form af forskellige laboriemæssige undersøgelser.

Ifølge John Hermansen er det en stor fordel, hvis materialet fra gerningsstedet har stor sugeevne, fordi det øger chancen for at finde dna'et. Det kan eksempelvis være et par bukser eller et par trusser fra en voldtægt.

Nye retningslinjer

Allerede i slutningen af 1980'erne begyndte dansk politi at indsamle dna fra gerningssteder og ulykkessteder, og Retsgenetisk Afdeling på Københavns Universitet har løbende arbejdet på at gøre dna-beviset til et sikkert og brugbart bevis i retssalen.

I perioden 2000 til oktober 2011 blev dna-profiler for spor og personer typebestemt efter 10 dna-systemer. Herefter blev dna-profiler for spor lavet med 16 dna-systemer, mens det samme gjorde sig gældende for dna-personprofiler fra sommeren 2012. Der er stadig profiler i dna-profilregistret, der er typebestemt efter 10 dna-systemer.

I slutningen af sidste år besluttede Rigspolitiet og Rigsadvokaten at skærpe retningslinjerne for politiets og anklagemyndighedens håndtering af sager med dna-beviser. Retningslinjerne går blandt andet

ud på, at dna-personprofiler som udgangspunkt altid skal opdateres til 16 dna-systemer, når en mistænkt alene er identificeret ved søgning i dna-profilregistret.

De skærpede retningslinjer skete på baggrund af to konkrete sager, hvor der blev rettet mistanke mod personer på baggrund af et match i dna-profilregistret, hvor personerne var registreret med 10 dna-systemer. Supplerende analyser til 16 dna-systemer viste efterfølgende, at mistanken var ubegrundet.

Formålet med de nye retningslinjer er at minimere risikoen for tilfældige match, når politiet udfører brede søgninger i dna-registret.

”I takt med at der kommer flere og flere personer i dna-profilregistret, stiger den statistiske risiko for tilfældige sammenfald. Den risiko skal vi selvfølgelig minimere, så politiet ikke retter mistanke mod den forkerte, siger Rasmus Kieffer-Kristensen, statsadvokat hos Rigsadvokaten.

Anklagemyndigheden er også på trapperne med et nyt samlet sæt retningslinjer, der mere generelt fokuserer på de forskellige problemstillinger, som politi, anklagere, forsvarere og dommere bør være opmærksomme på, når de anvender dna i efterforskningen eller som bevis i straffesager. Retningslinjerne udarbejdes med inddragelse af blandt andre Advokatsamfundet og Retsgenetisk Afdeling. Domstolene vil også få mulighed for at kommentere på retningslinjerne. De nye retningslinjer forventes at være klar i løbet af foråret.

Et match mellem to dna-profiler er aldrig i sig selv garanti for, at man har fundet gerningsmanden.

”Den øgede brug af dna-beviser i straffesager stiller generelt et større krav til rettens aktører om at forstå og bruge dna-beviset korrekt, og derfor er der brug for et sæt samlede retningslinjer,” siger Rasmus Kieffer-Kristensen og forklarer:

”Det er ikke ukompliceret at arbejde med statistiske sandsynligheder i straffesager. Der er altid en række tekniske aspekter, man skal tage højde for, og det er vigtigt, at straffesagens aktører forstår, hvad dna-beviset kan og ikke kan.”

Ifølge Rasmus Kieffer-Kristensen er den øgede brug af dna-beviser grundlæggende godt for retssikkerheden i straffesager.

”Dna-beviset gør os bedre til at finde både de skyldige og uskyldige.

heller aldrig stå alene som bevis, der skal også være omstændigheder, der peger i retning af den mistænkte.

Dna-bevisets styrker

Retsgenetiker Frederik Torp Petersen er enig i, at dna-beviser er komplekse, og at der er styrker og svagheder, som rettens aktører skal kende.

Den største styrke ved dna-beviser er, at man i modsætning til de fleste andre beviser præcist kan angive den bevismæssige vægt af et match mellem profilen for et spor og en person. Vægten udtrykkes ved den såkaldte likelihood-kvotient.

Likelihood-kvotienten angiver, hvor mange gange mere sandsynligt det er at observere dna-profilen, hvis sporet

stammer fra en bestemt person, end ofte kan være upræcise, eksempelvis fordi vidnet husker forkert, så er dna-beviset anderledes præcist. Det kan med stor nøjagtighed sandsynliggøre, om et spor stammer fra en bestemt person,” forklarer han.

Dna-beviset har dog også sine begrænsninger, fortæller Rasmus Kieffer-Kristensen. Et dna-bevis kan aldrig med 100 procent sikkerhed påvise, at et spor stammer fra en mistænkt. Det kan kun sandsynliggøre det.

Derfor kan et dna-spor

stammer fra en bestemt person, end hvis sporet stammer fra en tilfældig anden person i den danske befolkning. Tallet kan eksempelvis hedde 1.000.000, hvilket er den højeste likelihood-kvotient, retsgenetikerne vil angive, så den bevismæssige vægt af dna-profilen ikke overvurderes. En matchsandsynlighed på 1:1.000.000 betyder i princippet, at dna-profilen kan matche cirka fem personer i den danske befolkning. Men Frederik Torp Petersen understreger, at det ikke betyder, at der er fem personer, som er lige gode bud på at være ophavsmænd til sporet. Hvor sandsynligt det er, om man er ophavsmænd, afhænger dels af dna-profilen, dels af sagens øvrige omstændigheder.

”Som retsgenetiker kender du ikke sagens detaljer, men kan kun forholde dig til dna. Derefter er det op til dommeren at vurdere den samlede sandsynlighed for, at det påviste dna stammer fra en given person,” siger han.

Dna-bevisets svaghed

Dna-bevisets svaghed er især, at det under særlige omstændigheder kan flyttes fra én person eller genstand til en anden. Dermed kan det undertiden påvises, at en persons dna er til stede på en effekt, selvom vedkommende ikke selv har været i kontakt med den.

Et eksempel fra en af politiets sager vedrørte en kvinde, som blev fundet død i sin lejlighed. Politiet mistænkte en mand, som imidlertid nægtede at have været på gerningsstedet. Politiet

JOHN HERMANSEN

Vicepolitiinspektør ved Rigspolitiets
Nationalt Kriminalteknisk Center.

RASMUS KIEFFER-KRISTENSEN

Chef for Kvalitetsafdelingen hos
Rigsadvokaten. Har stor erfaring
med straffesager, herunder både
som anklager, forsvarer og dommer.

FREDERIK TORP PETERSEN

Retsgenetiker ved Retsmedicinsk
Institut, Afdeling for Retsgenetik,
Københavns Universitet.

ransagede lejligheden for dna-spor og fandt flere cigaretskod, heriblandt et enkelt cigaretskod med dna fra både den dræbte og en anden person. Dna-profilen viste sig at matche den mistænkte, som tilstod at have dræbt kvinden, men som dog ikke røg. Til gengæld havde han kysset kvinden, som efterfølgende havde overført mandens dna, da hun røg en cigaret.

”Det viser, at man skal være påpasselig, når man anvender dna-beviser i straffesager. Et match mellem to dna-profiler er aldrig i sig selv garanti for, at man har fundet gerningsmanden,” understreger han.

Dna’et har været brugt som bevis i 20 år og forventes at have et meget større potentiale i fremtiden. I 2009 udviklede den amerikanske genforsker Christopher Philips en teknik, hvormed han kunne forudsige en persons udseende: Hårfarve med 76 pro-

cents sandsynlighed, øjenfarve med 75 procents sandsynlighed og hudfarve med 46 procents sandsynlighed.

Fem år senere fandt et internationalt forskerhold frem til 24 specifikke steder i menneskets dna, som bestemmer store dele af ansigtets udformning, blandt andet afstanden mellem vores øjne og størrelsen på vores læber. Forskerholdet udviklede et computerprogram, der kunne tegne 3D-modeller af ansigter ud fra dna. I dag er det amerikanske politi begyndt at anvende metoden.

Også i Danmark giver de nye muligheder et stort potentiale som efterforskningsværktøj, mener vicepolitiinspektør John Hermansen.

”Det er op til politikerne at afgøre, hvor den etiske grænse går for brugen af dna-beviser. Men fra politiets side tager vi gladeligt imod al den information, vi kan få lov til at bruge. Det er

dog vigtigt at fastslå, at det ikke er fri leg – vi skal være sikre på, at vi kan stå på mål for det i retten efterfølgende,” understreger han.

Derfor er NKC jævnligt i kontakt med Retsgenetisk Afdeling for at få vished om, hvor sikkert det er at anvende dna-beviser i straffesager.

”Hvis retsgenetikerne eksempelvis kan fastslå, at dna’et stammer fra en rødhåret person, så skal politiet vide, hvor sikkert det er at anvende oplysningen i efterforskningen,” siger han.

Ifølge retsgenetiker Frederik Torp Petersen vil de nye teknikker formentlig ikke blive præsenteret i retten.

”Det er der ingen grund til. Hvis retsgenetikerne kan sige, at et dna-spor med en bevismæssig vægt på 1.000.000 peger på en mistænkt, så er beviset så stærkt, at det ikke giver mening også at fokusere på eksempelvis hårfarven.” ♦

15

MATCH I DNA-REGISTRET 2019: 2.698 · 2018: 2.913 · 2017: 3.117

At antallet af match har været nedadgående de seneste år skyldes ifølge John Hermansen, vicepolitiinspektør ved Rigspolitiets Nationalt Kriminalteknisk Center, at der er søgt bredt efter spor, som ikke har givet match.

DNA-PROFILREGISTER

Det Centrale DNA-profilregister blev oprettet ved lov i 2000. Formålet var at etablere et internt arbejdsregister, der kunne forbedre politiets muligheder for at efterforske og opklare forbrydelser. Registret er opdelt i to dele – en spordel og en persondel. Spordelen indeholder dna-profiler fra spor, mens persondelen indeholder personidentificerede dna-profiler.

I persondelen må der optages profiler af personer, der er eller har været sigtet for en overtrædelse, der kan medføre fængsel i halvdelen af året eller derover eller for en overtrædelse af straffelovens § 235, stk. 2. Oplysninger i dna-profilregisterets persondel slettes efter ti år fra frifindelse, påtaleopgivelse eller tiltalefrafald uden vilkår. Hvis en sigtelse er opgivet som grundløs, skal oplysningerne dog slettes straks. I andre tilfælde slettes oplysninger i persondelen, når den registrerede person er 80 år. Der kan også være tilfælde, hvor oplysningerne i persondelen er skaffet som følge af et indgreb, som retten ikke kan godkende, politiet selv finder ud af, at der ikke var hjemmel til indgrebet, eller der er særlige grunde, som gør, at oplysningerne skal slettes straks.

Det afgørende bevis

Retsgenetisk Afdeling modtager årligt omkring 50.000 effekter, der skal undersøges for dna-spor og indgå som beviser i straffesager. Retsgenetiker Frederik Torp Petersen løfter sløret for et par af de sager, der har gjort størst indtryk på ham.

Nytårsnat for ti år siden blev 20-årige Maria Møller Christensen fra Herning slået ihjel. Hun blev seksuelt misbrugt og kvalt i sine strømpebukser, inden hun blev efterladt, sparsomt svøbt i et lagen.

Hun havde forladt en nytårsfest alene og var gået beruset hjemad uden overtøj, selvom temperaturen nåede ned omkring minus 13 grader. Flere forbipasserende tilbød at hjælpe hende, men hun afslog. Desværre nåede hun aldrig hjem. Næste formiddag blev hun fundet død i vaskekælderens under den ejendom, hun boede i.

Midt- og Vestjyllands Politi rettede hurtigt mistanke mod en mand, der boede i den opgang, hvor Maria Møller Christensen blev fundet. Han havde nøgle til kælderens, hvor han nytårsnat befandt sig for at stille sin cykel, men han nægtede sig skyldig. Alligevel valgte politiet at anholde, sigte og varetægtsfængsle ham for drabet i fire uger.

Der var ingen videoovervågning fra kælderens eller vidner, der havde set drabsmanden. I stedet skulle efterforskningen i høj grad bæres af dna-spor fundet på stedet, blandt andet blod, spyt fra gulvet i kælderrummet og dna-materiale aftørret fra liget. Der var dog ikke kommet svar på undersøgelserne af dna-materialet, da manden blev varetægtsfængslet.

Frederik Torp Petersen, der er retsgenetiker på Afdeling for Retsgenetik

på Københavns Universitet, var med til at undersøge dna-sporene. Han fortæller, at i sine 13 år som retsgenetiker er sagen om Maria Møller Christensen den, der har gjort størst indtryk på ham.

Han kan huske, at han så forsiden af Ekstra Bladet, hvor den sigtede blev vist med navn og billede – og blev stemplet som genert og pigesky. Samtidig blev der oprettet en gruppe på Facebook, hvor medlemmerne kunne diskutere mordet og gerningsmanden. Frederik Torp Petersen kan huske, at han tænkte: Hvordan kan et medie hænge ham ud på forsiden, når Retsmedicinsk Institut akkurat lige har fået prøverne ind?

I dagene efter mordet arbejdede retsgenetikerne på højtryk for at undersøge dna-sporene fra gerningsstedet og i sidste ende udarbejde en dna-profil, der skulle identificere, hvem det biologiske materiale stammede fra, og om der var tale om én eller flere personer. Resultatet var klart. Dna-sporene stammede fra én person, som havde rørt ved Maria Møller Christensen og været i kælderrummet. Formentlig gerningsmanden.

Retsgenetikerne udarbejdede også en dna-profil på den varetægtsfængslede mand. Det er kutyme, at politiet tager en prøve fra mistænkte, ofte i form af et mundskrab, som retsgenetikerne efterfølgende kan omdanne til en dna-profil. Det viste sig, at dna-profilen fra gerningsstedet ikke stemte overens

med dna-profilen på den varetægtsfængslede. Frederik Torp Petersen fortæller, at der hurtigt blev ringet til politiet om resultatet. Herefter stod det klart, at politiet havde varetægtsfængslet den forkerte. Manden blev løsladt, og sigtelsen mod ham frafaldt. På det tidspunkt havde han siddet uskyldigt varetægtsfængslet i 18 dage.

For Frederik Torp Petersen er det den bedste og mest tilfredsstillende sag, han har været udsat for. At få en uskyldig mand, der var sigtet af politiet og dømt af folketingsstolen, frikendt. Efterfølgende gav manden udtryk for, at han selv var kommet i tvivl om sin uskyld, fordi han var blevet afhørt så mange gange.

Retsgenetikernes arbejde stoppede dog ikke her, gerningsmanden var stadig på fri fod. Politiet udvidede derfor personkredsen, som de undersøgte, og indhentede dna-prøver fra mænd, der boede i opgangen til vaskekælderens, hvor Maria Møller Christensen blev fundet. Dna-prøverne blev sendt til Retsgenetisk Afdeling, som hurtigt fandt en profil, der matchede sporene fra gerningsstedet.

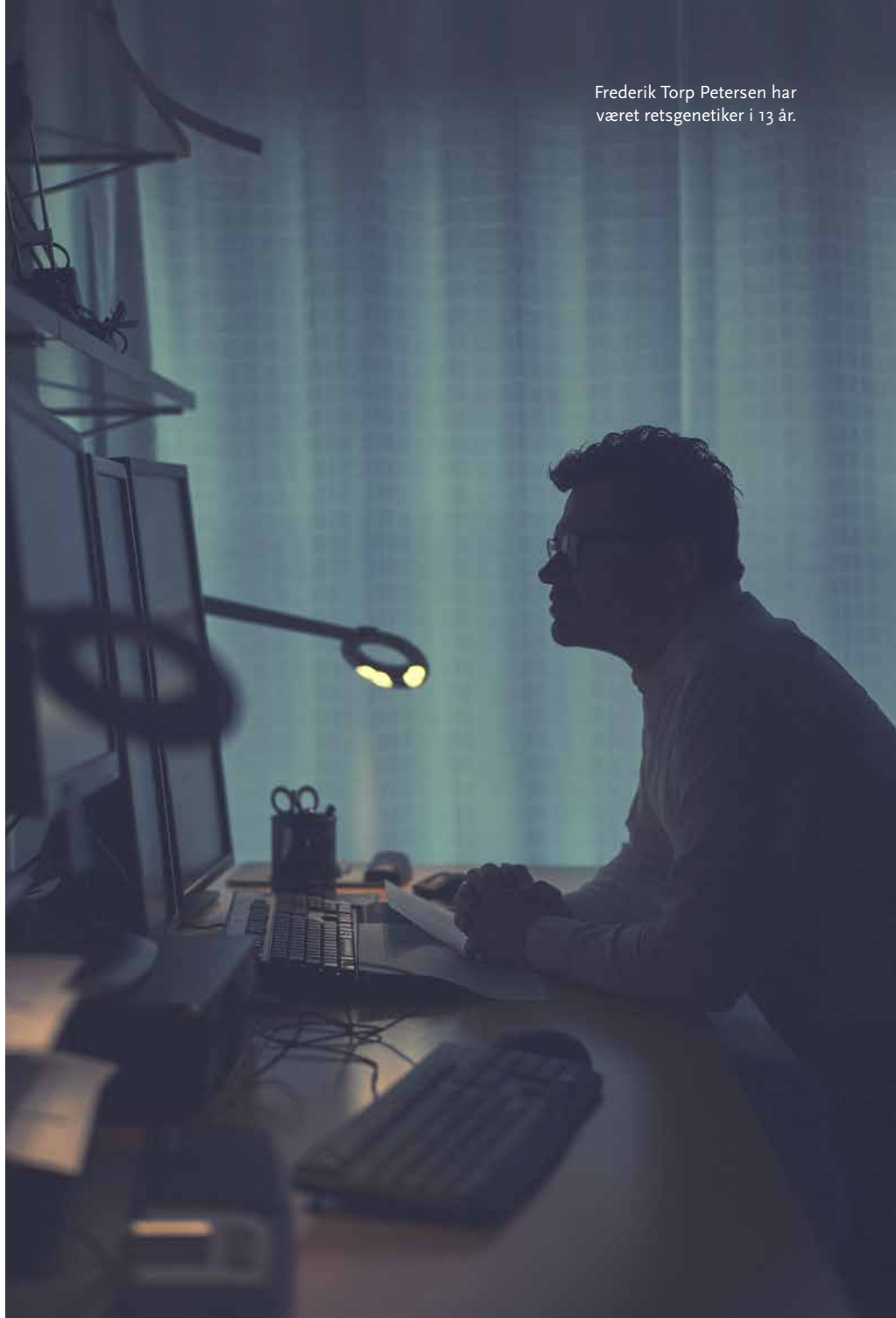
Den skyldige viste sig at være en 48-årig mand, der boede i opgangen. Hans dna blev fundet på liget, og Maria Møller Christensens dna blev fundet under hans sko. Han blev idømt 16 års fængsel.

Amagermanden

Sagen om Maria Møller Christensen er ikke enestående. Afdeling for Retsgenetik modtager årligt omkring 50.000 effekter med dna-spor, der ►

Frederik Torp Petersen har været retsgenetiker i 13 år.

Den skyldige viste sig at være en 48-årig mand, der boede i opgangen. Hans dna blev fundet på liget, og Maria Møller Christensens dna blev fundet under hans sko.

Sagen om Maria Møller Christensen er den bedste og mest tilfredsstillende sag, Frederik Torp Petersen har været udsat for. At få en uskyldig mand frikendt.

stammer fra rundt regnet 20.000 sager. Nogle store, andre små.

Blandt de store er Amagermandsagen, der overvejende blev opklaret på baggrund af dna-beviser. Her spillede Frederik Torp Petersen og hans kolleger på Retsgenetisk Afdeling en afgørende rolle i opklaringen.

I september 2010 blev en 17-årig pige voldtaget i en kolonihaveforening på Amager. Hun var på vej hjem til sine forældre klokken fire om morgenen, da hun pludselig hørte skridt bag sig. Få sekunder senere greb en mand fat i hende og slæbte hende ind i en kolonihaveforening, hvor han voldtog hende. Voldtægten førte til en af de største

opklaringsager i danmarkshistorien. Politiet fandt et kondom på gerningsstedet, som blev overdraget til Retsgenetisk Afdeling. Retsgenetikerne laver altid to dna-profiler fra et kondom – en profil fra ydersiden og en profil fra indersiden. På den måde kan man se profilen på den mulige gerningsmand og det mulige offer. Retsgenetikerne fandt en ren herreprofil på indersiden af kondomet, som efterfølgende blev indlæst i Det Centrale Dna-register, og det viste sig, at herreprofilen matchede spor fra tidligere uopklarede drabs- og voldtægtssager. Dermed var efterforskerne klar over, at de formentlig havde fat i en serieforbryder. Der blev dog ikke fundet et match i dna-registret, og politiet var derfor på bar bund og bad folk om at henvende sig, hvis de havde oplysninger, der kunne bruges i sagen. Det medførte en lang række henvendelser, og politiet rettede fokus mod rundt regnet 100 mænd, der alle fik taget mundskrab. Retsgenetikerne lavede efterfølgende dna-profiler på baggrund af mundskrabene for at se, om der var match med herreprofilen på kondomet. Det var der, fortæller Frederik Torp Petersen.

Manden blev efterfølgende varetægtsfængslet, men udtænkte så det, der af Ekstra Bladet blev kaldt "sin sindssyge sædplan". Planen var, at sønnen skulle plante spor i forbindelse med en række overfald, hvad han dog ikke gjorde. I stedet modtog

Retsgenetisk Afdeling handsken og kunne hurtigt konstatere, at dna-profilen for indholdet i handsken stemte overens med Amagermandens.

Efter dom og fængsling af Amagermanden blev han koblet sammen med en række andre drabs- og voldtægtssager, der tog deres begyndelse i 1987. Politiet havde dog indtil nu manglet afgørende beviser, men med dna-beviser kom der gennembrud i sagerne. Amagermanden blev idømt fængsel på livstid.

Ifølge Frederik Torp Petersen var det utrolig tilfredsstillende at være med til at opklare Amagermandsagen. Præcis som det er tilfredsstillende at kunne gøre en forskel i andre efterforskninger, uanset sagens størrelse, fortæller han. Der er selvfølgelig gradsforskel på et drab og et indbrud, men det ændrer ikke på, at det er ubehageligt at have været udsat for et indbrud, og at folk bliver utrygge, når gerningsmanden er på fri fod. På samme måde er det tilfredsstillende at kunne fortælle politiet, at de har fat i den forkerte person – som det skete i sagen om Maria Møller Christensen.

Men, siger Frederik Torp Petersen, efter 13 år som retsgenetiker er han holdt op med at synes, at sagernes omstændigheder er interessante. For ham er det vigtige at frembringe en brugbar dna-profil og levere den på en måde, der kan forstås. Om den konkrete sag bliver opklaret eller ej, det er ikke så vigtigt for ham. ♦

Artiklen er skrevet på baggrund af interview med Frederik Torp Petersen og egen research i forhold til sagernes detaljer.

Fra spor til profil

Retsgenetiker Frederik Torp Petersen har eksklusivt inviteret indenfor til en rundvisning i laboratoriet på Retsgenetisk Afdeling på Københavns Universitet, hvor der hver dag bliver arbejdet på at lave dna-personprofiler til brug i politiets efterforskning.

Der er ingen tvivl om, at Retsgenetisk Afdeling har høje sikkerhedskrav. Når man ankommer som besøgende og skal have en rundvisning i laboratoriet, hvor retsgenetikerne udfører deres arbejde, skal man have lavet et mundskrab. Det foregår ved, at man gnubber indersiden af den ene kind med en mundskraber i 20 sekunder, hvorefter man gør det samme på indersiden af den anden kind.

Frederik Torp Petersen viser rundt i laboratoriet og forklarer om processen fra spor til dna-profil.

Når der er begået en forbrydelse, sikrer politiet effekter med mulige biologiske spor fra gerningsstedet. Det kan blandt andet være berørte overflader, der aftørres med en vatpind, trusser fra en voldtægt, et våben fra et knivstikkeri eller en bluse fra et overfald, hvor gerningsmanden har haft fat i kraven.

Effekterne bliver først sendt til Nationalt Kriminalteknisk Center, der i en del af tilfældene undersøger og sikrer sporene, inden de sendes i forseglede effektposer med kurer til Retsgenetisk Afdeling, hvor man fremkalder profilen. Politiet afgør i hver enkelt sag, om det er en standardsag eller en special- og sædelighedssag. Der bliver brugt langt flere ressourcer på special- og sædelighedssager, der i høj grad undersøges med hænderne, mens standardsager til en vis grad undersøges af robotter.

Dna-materiale skal igennem flere stop på Retsgenetisk Afdeling, før der foreligger en færdig dna-profil:

SPORLABORATORIET

Materialet bliver delt i to delprøver for at sikre, at den endelige dna-profil er så sikker som mulig. De to prøver bliver lavet hver for sig, og alt bliver dokumenteret på skrift og med billeder undervejs.

MIKROSKOPERING

Det undersøges, om der er biologisk materiale til stede, og hvilken type, der er tale om. Dette foregår blandt andet ved hjælp af mikroskopering. Det kan eksempelvis være en prøve med sædceller, som man forsøger at ryste ud. Hvis sædcellerne kan ses i mikroskopet, bliver der skrevet i erklæringen, at der er påvist sæd.

EKSTRAKTION

Prøverne kommer ind i et laboratorium, hvor der sker en ekstraktion af dna'et. Det foregår i special- og sædelighedssager ved hjælp af pipetter, et håndarbejde, der kræver præcision og koncentration, men giver et bedre udbytte end det, robotter leverer i standardsager.

MÅLING AF DNA

Retsgenetikerne måler mængden af dna, der er til stede. I princippet kan man lave en dna-profil på en enkelt eller ganske få celler, men man risikerer at få en upræcis profil.

AFLÆSNING

Hvis der er tilstrækkeligt med dna til stede, bliver materialet sendt videre til et lokale, hvor det udsættes for gentagen opvarmning og afkøling i en opløsning, der indeholder enzymer. Efterfølgende aflæses resultatet, og dna-profilen er færdig.

SAMMENLIGNING

De to dna-profiler, der er kommet ud af materialet, sammenlignes på en skærm. Hvis de stemmer overens, kan dna-profilen godkendes.

Erklæringen fra Retsgenetisk Afdeling sendes til politiet, hvor den indgår som element i efterforskningen, og sidenhen kan den anvendes som bevis i en eventuel straffesag. ♦

Q & A

Hvor hurtigt kan en dna-profil produceres?
Hvis der arbejdes på højtryk, og alle andre prøver stoppes, kan en dna-profil være klar på 12 timer. Det er politiet, der afgør, om en sag haster. Det skete blandt andet i sagen om Amagermanden.

Hvor lang tid har retsgenetikerne til at udføre en profil?

Det afhænger af, om det er en standard-sag eller en special- og sædelighedssag. I standardsager skal 90 procent være færdige inden for seks uger, i special- og sædelighedssager skal 90 procent være færdige inden for to uger.

Er noget materiale hurtigere at undersøge end andet?

Nej, alt materiale skal igennem samme proces, inden der foreligger en dna-profil. Det gælder, uanset om der er tale om hud, hår, blod, sæd eller andet.

Hvor længe kan dna overleve?

I princippet for evigt, hvis det opbevares under de rette forhold. Det vil sige tørt, mørkt og ikke for varmt.

Kilde: Frederik Torp Petersen

Dna behandles som andre beviser

Dna-beviser vurderes på samme måde som alle andre beviser i retten, fortæller Kari Sørensen, dommer ved retten på Frederiksberg.

D rop mantraet om, at dna-beviset ikke kan stå alene, for det er der intet bevis, der kan.

Sådan lyder det fra Kari Sørensen, dommer ved retten på Frederiksberg, der ønsker at aflive myten om, at dna-beviser som noget særligt ikke kan stå alene i retssalen.

”Ethvert bevis, om det er et dna-bevis, et fingeraftryk eller et vidneudsagn, skal ses i sammenhæng med de øvrige beviser eller omstændigheder. I Danmark har vi fri bevisbedømmelse, og bedømmelsen af bevisernes vægt er derfor ikke bundet af lovregler. Det er op til retten at afgøre, hvor stor vægt et bevis skal tillægges i den konkrete sag,” siger hun.

Ifølge Kari Sørensen er et dna-bevis med en likelihood-kvotient på 1.000.000 ekstremt stærkt, fordi det slår fast, at dna’et formentlig tilhører den mistænkte. Men selvom dna’et stammer

fra den mistænkte, er han ikke nødvendigvis gerningsmand til forbrydelsen.

”Retten skal dels se på, om dna’et stammer fra vedkommende, dels om dna’et er afsat i forbindelse med forbrydelsen. Det skal vurderes i forhold til sagens sammenhæng og øvrige beviser. Hvis vedkommende ubestridt var varetægtsfængslet på gerningstidspunktet, kan han selvfølgelig ikke være gerningsmanden. Retten ser på alle omstændigheder, blandt andet om dna’et er afsat på en genstand, som kan flyttes, om vedkommende normalt færdes i nærheden af gerningsstedet, kender offeret, vedkommendes personlige forhold, motiv, alibi og forklaring.”

Kari Sørensen fortæller, at det ikke er muligt at sige, hvad ekstra der skal til udover et dna-bevis, før en person dømmes skyldig. Det afhænger af den konkrete sag. Hun nævner som eksempel en dom trykt i 2019, hvor en

person blev frifundet i byretten, men efterfølgende dømt i landsretten for forsøg på indbrud.

Politiet fandt dna på gerningsstedet, som med en likelihood-kvotient på 498.000 stammede fra den mistænkte. Landsretten lagde vægt på, at manden havde sin båd liggende i nærheden af det sted, hvor indbrudsforsøget blev begået, at han flere gange tidligere var straffet for indbrud, og at han havde afgivet skiftende forklaringer.

Kari Sørensen slår fast, at dna-beviset kan være svært at håndtere, da det baserer sig på biologi, genetik og sandsynlighedsberegning.

”Retsgenetikerne leverer den bevismæssige vægt i form af en likelihood-kvotient, og det er herefter op til retten at vurdere alle sagens oplysninger under inddragelse af vægten af dna-beviset.” ♦

Selvom dna'et stammer fra den mistænkte, er han ikke nødvendigvis gerningsmand til forbrydelsen.

Find en alternativ forklaring

Forsvarerens vigtigste opgave er at sandsynliggøre over for retten, at klienten ikke nødvendigvis er involveret i en forbrydelse, selvom vedkommendes dna bliver fundet på gerningsstedet.

22

En person er ikke nødvendigvis skyldig i at have begået et røveri, selvom hans dna bliver fundet på våbnet. Men pilen peger stærkt i hans retning. Derfor er det forsvarerens fornemmeste opgave at sandsynliggøre over for retten, at dna'et kan være havnet på våbnet, uden at dette nødvendigvis betyder, at anklagerens version er korrekt. Men hvordan kan en persons dna havne på et gerningsvåben, hvis han ikke har noget med forbrydelsen at gøre?

Det kan der være mange forklaringer på, fortæller forsvarsadvokat Rune Berggren Brøndal Pedersen.

”Vedkommende er måske vokset op i et boligområde med nogle hårde drenge, som han er venner med uden selv at være kriminell. Han låner et par handsker af en af vennerne, som efterfølgende bruger handskerne i forbindelse med et røveri. På den måde bliver dna'et overført fra handskerne til våbnet, men den mistænkte har ikke nødvendigvis noget med røveriet at gøre.”

Ifølge Rune Berggren Brøndal Pedersen er det vigtigt, at forsvareren lytter opmærksomt til klienten for at finde alternative forklaringer på, hvordan vedkommendes dna er endt på en genstand eller på et gerningssted.

”Anklagemyndigheden fremlægger ofte dna som et afgørende bevis, og her skal forsvareren selvsagt forholde sig kritisk og være oprigtigt nysgerrig på klientens udlægning af situationen, der mange gange vil kunne pege på alternative forklaringer, der sandsynliggør, at klienten faktisk taler sandt, når han nægter sig skyldig,” fortæller Rune Berggren Brøndal Pedersen og tilføjer, at dna-beviser i høj grad er anklagerens værktøj, ikke forsvarerens. Det skyldes, at et positivt dna-spor vil pege på gerningsmanden, mens et negativt resultat ikke i tilsvarende grad vil tale forsvarerens sag, men alene være udtryk for, at gerningsmandens dna ikke er fundet på stedet.

Såfremt et dna-spor eksempelvis fra et indbrud matcher klientens dna-profil, og hvis andre omstændig-

heder taler for, at han er skyldig, bliver forsvareren stillet over for en yderst vanskelig opgave, når klienten påstår sig frifundet.

Hvis politiet derimod ikke finder klientens dna, vil det i retten ofte blot blive anset, som om klienten ikke har efterladt sig dna-materiale – eller at politiet ikke har aftørret gerningsstedet tilstrækkelig grundigt.

Ifølge Rune Berggren Brøndal Pedersen er det næsten altid politiet og anklagemyndigheden, der anmoder om en dna-erklæring som led i sagens efterforskning, fordi en positiv erklæring vil underbygge påstanden om, at den mistænkte er skyldig.

”Det sker kun yderst sjældent, at forsvareren beder om en dna-erklæring – både fordi den som nævnt sjældent kan bidrage med noget afgørende i forsvaret, men også fordi det ofte vil være for sent at aftørre et gerningssted for dna på det tidspunkt, hvor forsvareren bliver bekendt med, at politiet har forsømt aftørringen.” ♦

Hvordan kan en persons dna havne på et gerningsvåben, hvis han ikke har noget med forbrydelsen at gøre? Det kan der være mange forklaringer på, fortæller forsvarsadvokat Rune Berggren Brøndal Pedersen.

RETSSIKKERHEDS BAROMETRET

Tekst Isabel Rosado · Foto Jeppe Carlsen

Der skal findes et mere balanceret niveau for kontrollen med virksomheder, mener advokat Kim Haggren, underdirektør i DI.
Mød tre advokater, der vurderer retssikkerheden på hver deres retsområde.

Virksomheder under pres

Hvordan vurderer du retssikkerheden i forhold til virksomheder og selskabsret?

Virksomhederne er i løbet af det sidste par år underlagt et større pres fra myndighederne, og det har på nogle punkter gjort det sværere at drive virksomhed. Grunden er de mange skandalesager, der har været om blandt andet skattesvig, brud på konkurrenceregler, hvidvask og bestikkelse, og det har fuldt forståeligt bevirket, at både det danske system og EU har skærpet kravene til kontrol og lagt pres på for at få en hurtig lovgivning igennem, der skal lukke hullerne og forhindre kriminalitet. Erfaringen er blot, at i virkelighedens verden er kriminelle hurtige, og de finder altid nye veje og huller at begå kriminalitet i, mens de mange virksomheder, der bestræber sig på at drive lovlig virksomhed, står tilbage med regningen.

Vi er nu på vej i en kedelig retning, hvor der er så mange regler og administrative krav, at det går ud over lysten til at drive virksomhed og dermed Danmarks konkurrenceevne. Senest har man afskaffet iværksætterselskabet, der skulle gøre det nemmere at starte virksomhed. Udenlandske virksomhedsejere er underlagt så mange dokumentationskrav og administrative regler, at det næsten er umuligt at åbne en bankkonto i Danmark. Virksomhederne tør ikke starte konsortier op og byde på opgaver i fællesskab, da de ikke kan få en forhåndsgodkendelse på, at sammenslutningen er lovlig, og dermed er ledelsen nødt til at risikere fængsel for karteldannelse. Det er ikke ligefrem fremmende for retssikkerheden.

Politikerne har et forståeligt behov for at vise handlekraft, men spørgsmålet er, om det er de rigtige steder, man sætter ind. Det er især de små og mellemstore virksomheder, det går ud over.

Kontrol er selvfølgelig vigtig, for eksempel på skatteområdet – og uden kontrol skader man hæderlige virksomheder, men udfordringen er at ramme et niveau, hvor balancegangen er til stede.

Hvilke udfordringer er de største?

I Danmark er rammerne stadig gode for at drive virksomhed, og vi er langt fremme i forhold til at agere etisk i forhold til andre europæiske lande og i forhold til at føre tilsyn med virksomhederne. Det gælder for eksempel GDPR-området, som er en stor administrativ byrde, hvor vi er længere fremme end i mange andre lande i EU. Det resulterer i en uligevægt rent konkurrencemæssigt. Der kunne man ønske, at både lovgivning og ikke mindst kontrollen var harmoniseret ligeværdigt i alle EU-lande.

Virksomhederne bliver beskyldt for at være grådige, og der har også været dårlige eksempler. Men vi skal huske, at virksomhederne er dem, vi alle sammen lever af, og som skal sikre, at der er råd til uddannelse og velfærd.

Hvad skal der til for at ændre situationen?

Det er vigtigt at gennemtænke reguleringerne grundigere, inden der sættes ind med hurtige indgreb. Bliver der sat prop i det hul, der har skabt kriminalitet, eller bliver der åbnet op for et andet? Spørgsmålet er, om man ikke er nødt til at acceptere en vis risiko, for der vil altid være nogle, der udnytter et system, og de skal nok finde ud af hvordan. Det kunne være en god idé at have revisionsklausuler for netop at sikre, at de problemer, som lovgivningen skal løse, rent faktisk virker efter hensigten. ♦

Mindre retssikkerhed til familierne

Hvordan vurderer du retssikkerheden i forhold til familieret?

I 2019 blev Familieretten indført, og det betyder, at dommerne har særlig ekspertise i sager, som bliver ført her. Det har trukket tingene i den rigtige retning. Det er min opfattelse, at klienter og advokater er glade for Familieretten. Der er i vidt omfang kommet en mere ens sagsbehandling ved de enkelte domstole end hidtil. Ventetiden er også blevet kortere. Det er meget positivt for retssikkerheden.

Problemet er bare, at vejen til retten er blevet længere. I forbindelse med reformen er statsforvaltningerne blevet nedlagt og erstattet af Familieretshuset. Det er her, alle sager starter. Man kan klage over afgørelserne, men man har frataget borgeren muligheden for at klage over selve sagsbehandlingen. Dét er en kæmpe retssikkerhedsmæssig udfordring.

Sagsbehandlingstiden i Familieretshuset er meget lang, og der er lang ventetid mellem de enkelte led i processen. Der går typisk mere end tre måneder, alene før sagen går i gang, og undervejs kan borgeren ikke længere bede om at få sin sag overført til Familieretten. Det betyder, at der nemt kan gå et år, før din sag om eksempelvis børnebidrag bliver afgjort. Og det er selvfølgelig et retssikkerhedsmæssigt problem, fordi borgeren måske ikke har penge i den mellemliggende

tid. De lange og urimelige sagsbehandlingstider gælder også sager om samvær, hvilket giver risiko for lange perioder uden nævneværdig kontakt med børnene.

Når en børnesag lander i Familieretshuset bliver konfliktniveauet vurderet, og er sagen i den røde kategori, skal den videre til Familieretten, som skal træffe afgørelse i sagen. Men ofte sker det ikke. Det er min egen erfaring, at en rød sag er blevet afgjort i Familieretshuset. Det er åbenlyst forkert, men der er ingen klageadgang, og det er et stort retssikkerhedsproblem.

Hvilke udfordringer er de største?

Familieretshuset er presset og kan slet ikke følge med. Det giver lange sagsbehandlingstider, men også fejl i sagsbehandlingen. Og det er vigtigt at understrege, at der er tale om fejl, som vi ikke kan klage over. Samlet set er vi familieretsadvokater dybt frustrerede over den manglende retssikkerhed, som følger med.

Hvad skal der til for at ændre situationen?

Der mangler enorme ressourcer i Familieretshuset. Der er nu afsat 104 millioner ekstra på Finansloven til ansættelse af flere jurister og børnesagkyndige, og det kan selvfølgelig afbøde en del af problemet, men jeg er i tvivl om, hvorvidt det er nok. ♦

Helt til grænsen

Hvordan vurderer du retssikkerheden på udlændingerettens område?

Ud fra min egen praktiske erfaring bevæger den sig i en nedadgående negativ spiral, og det har den gjort gennem længere tid. Hovedproblemet er de utallige ændringer, der er sket gennem tiden af den forældede udlændingelov fra 1983. Efter så mange år med årlige ændringer, der gennemgående er vedtaget for at gennemføre nye stramninger på området ud fra politisk motiverede ønsker, er loven i dag blevet meget kompleks. Ændringerne er næsten altid af påstået hastende karakter og har dermed ganske korte høringsfrister. Den lovgivningsproces gør det svært for høringsparter at fremsætte gennearbejdede bemærkninger, og mere grundige retssikkerhedsmæssige overvejelser forsvinder langsomt.

Udlændingeloven indeholder i dag en række bestemmelser, hvor det ikke er muligt efter bestemmelsens ordlyd klart at udlede eller forstå, hvordan for eksempel krav til familiesammenføring kan opfyldes. Det beror i høj grad på praksis hos myndighederne, som kun i meget begrænset omfang offentliggøres. Til sammenligning er praksis på et andet komplekst område – som det skatteretlige – systematisk offentligt tilgængelig. Reglerne på udlændingeområdet er derfor meget svært gennemskuelige for den almindelige borger, og der går ikke altid en klar rød tråd gennem udlændingemyndighedernes afgørelser. Det er

betænkeligt på et område, som er ekstremt indgribende for borgere.

Det er min vurdering, at det i dag er sådan, at man derfor i vid udstrækning er tvunget til at bruge en advokat i mange situationer, hvor man som borger kommer i berøring med udlændingeretten. Det burde være unødvendigt, når man for eksempel bare ønsker at invitere et udenlandsk familiemedlem på besøg i Danmark.

Hvilke udfordringer er de største?

Et af de større retssikkerhedsmæssige problemer lige nu er efter min opfattelse varetægtsfængsling og frihedsberøvelse af udlændinge, herunder i forbindelse med udvisningssager. Her går man helt til grænsen og lader enten systemhensyn eller ønsket om at fremme udlændinges motivation til at forlade Danmark få stor plads. Det betyder for eksempel, at udlændinge kan sidde varetægtsfængslet i meget lang tid efter afsoning af en dom, og imens de afventer udsendelse, og i nogle tilfælde på ubestemt tid.

Hvad skal der til for at ændre situationen?

Et meget naivt håb vil være, at man ved en grundlæggende revidering af udlændingeloven måske ville blive nødt til at anerkende virkeligheden, som den er, og at vi ikke kan ændre verden ved at lovgive os ud af migrations- og asylproblemer. ♦

Folkets ombudsmand

Tekst Hanne Hauerslev · Foto Jasper Carlberg

Niels Fenger er Folketingets Ombudsmand. Men i praksis er han folkets ombudsmand, siger han. For opgaven er at beskytte borgeren mod den offentlige forvaltning. Han ser gerne, at advokater kommer med inspiration til områder, som der kan være grund til at granske nærmere.

Niels Fenger har netop tiltrådt et af de mest prestigefyldte hverv i landet, og han har allerede sved på panden. Det skyldes dog hverken den opgave, han som ombudsmand står overfor, eller den samfundsmæssige rolle, som han skal udfylde. Men han er ikke bange for at tage fat og er denne fredag morgen i fuld gang med at flytte rundt på de nye reoler på kontoret i den tidligere købmandsgård, hvorfra han nu skal passe på borgernes retssikkerhed.

Kerneopgaven er netop at værne om borgernes rettigheder i mødet med forvaltningen.

”Ombudsmandens opgave er at sørge for, at borgerne får de rettigheder, som tilkommer dem. At være en person, der er uafhængig, og som enhver – både voksen og barn, privatperson og virksomhed – kan gå til, når de mener at være forkert behandlet af forvaltningen. På den måde minder ombudsmandens rolle lidt om advokatens. Det vil imidlertid være forkert at betegne ombudsmanden

som borgernes advokat. For i modsætning til advokaten skal ombudsmanden ikke kæmpe ensidigt for sin klient, ombudsmanden kæmper på samfundets vegne,” forklarer Niels Fenger.

Sverige etablerede den første ombudsmandsinstitution i 1809, og med inspiration herfra fik Danmark sin første ombudsmand i 1955 som led i grundlovsændringen. Siden har 140 lande verden over kopieret konceptet, og mange lande anvender stadig den danske betegnelse.

I Danmark er det ombudsmanden selv, der lægger linjen for, hvor fokus skal være.

”Ombudsmanden har vide rammer for, hvordan embedets ressourcer skal anvendes, og kan dermed i betydeligt omfang selv styre, hvordan han eller hun vil føre kontrol med og præge den offentlige forvaltning. Et grundspørgsmål for enhver ombudsmand er derfor: Hvordan kan jeg bruge embedets begrænsede ressourcer til at gøre størst mulig samfundsnytte,” forklarer Niels Fenger, der udover at behandle de godt 5.000 klager, der kommer ind årligt, kan tage sager op af egen drift.

”Det kan eksempelvis være sager, som vi bliver bekendt med i pressen. For mig handler det om, hvor vi kan gøre mest nytte. Kan vi ændre noget for den enkelte, der har en bredere virkning for borgernes retssikkerhed i mødet med forvaltningen.”

”Vi kan også have en endnu bredere tilgang og undersøge en myndigheds sagsbehandling på et helt område. Undersøgelsen kan sagtens opstå på baggrund af presseomtale eller en enkeltstående sag, hvor vi ser grund til at undersøge, om der er tale om et enkelt tilfælde, eller om det er udtryk for en generel brist. Det gjorde vi eksempelvis for nylig, hvor vi undersøgte, om Skatteankestyrelsen var god nok til at oplyse borgerne om den forventede sagsbehandlingstid og svare på rykkere fra borgerne. Det foregår normalt helt praktisk ved, at vi skriver til myndigheden og beder om en større mængde tilfældigt udvalgte sager. På den måde fungerer vi lidt som Rigsrevisionen. Vi vurderer først og fremmest, om myndighederne handlede korrekt og leder i den forbindelse navnlig efter systemfejl, altså fejl der gentages fra sag til sag. Men jeg ser det fremadrettede som lige så vigtigt – nemlig at hjælpe forvaltningen til at blive bedre,” forklarer Niels Fenger, der ser en myriade af muligheder for at igangsætte undersøgelser.

NIELS FENGER

2019 Udnævnt til

Folketingets Ombudsmand.

2017-19 landsdommer ved
Østre Landsret.

2014-15 Konst. landsdommer.

2004 Dr.jur. på afhandlingen
"Forvaltning og fællesskab".

1992 Cand.jur. fra Københavns Universitet.

Født i 1968. Bor på Østerbro
med sin kone og to børn på 4 og 9 år.

”Jeg ser rigtig mange muligheder for at igangsætte undersøgelser, og frasorteringen er helt klart det sværeste. Jeg har 117 medarbejdere, og jo, det lyder som en stor organisation, men holder du det op mod de 880.000 medarbejdere, der er ansat i det offentlige, så skal der prioriteres behårdt. Men jeg vil gerne understrege, at jeg ikke ser vores arbejde som en kamp mod det offentlige. Bestemt ikke. Vores fokus er udelukkende at hjælpe borgerne, og jeg ser ombudsmandens rolle som en kontrolinstans, der opnår mest ved at samarbejde for at hjælpe tingene på rette vej, for vi opnår mere ved at anerkende, at langt de fleste offentligt ansatte gør deres bedste, og myndighederne generelt prøver at gøre det rigtige. Selvfølgelig er det nemt at finde noget, der er gået galt – den nemmeste ting i verden – men vores opgave er at forbedre situationen for borgeren på en måde, så vi kan undgå fejl i fremtiden.”

”Det betyder jo også, at vi måske ikke er så synlige. Og det er i virkeligheden heller ikke min ambition. For mig betyder det meget mere, at nytteværdien er stor. Det handler for mig ikke om at blive kendt for en stor sag, men om at flytte tingene derhen, hvor der sker vigtige forandringer.”

Det gælder særligt i forhold til digital forvaltning, mener Niels Fenger.

”Den digitale sagsbehandling er på langt de fleste punkter en gevinst for borgerne, ingen tvivl om det. Men er der blot en enkelt fejl i systemet, multipliceres fejlen til en kaskade af fejl, der undertiden kan resultere i forkerte afgørelser. Og det fortsætter, indtil fejlen bliver rettet. Erfaringsmæssigt har myndighederne ofte ikke været gode nok til at tænke retssikkerhed og forvaltning ind i de komplicerede systemer – det gælder eksempelvis på skatteområdet. Og jo, vi kunne jo vente med vores undersøgelser, indtil det hele kuldsejler, men det er bedre at få myndighederne til at indtænke den nødvendige borgerbeskyttelse, mens systemet bliver designet, så problemerne ikke opstår. I så fald vil det være de færreste, der ser vores nytteværdi – men den er des større, fordi vi forebygger fejl og retstab på den lange bane.”

I det hele taget anser ombudsmanden den digitale forvaltning for et kerneområde.

”Digitale løsninger har en række udfordringer. Dels skal man kunne forudse enhver tænkelig situation og på forhånd vide, hvordan den skal løses. Dels opstår spørgsmålet, hvordan man retter op på de fejl, som man med tiden konstaterer. Hvis du laver en forkert afgørelse i et manuelt system, går du tilbage, finder sagen, retter den og husker, at du skal gøre det anderledes næste gang. Når sagsbehandlingen foregår digitalt, skal systemet som sådan ændres. Det kan være en umulig opgave, for eksempel fordi det firma, der har programmeret systemet, ikke længere eksisterer, eller fordi ændringen vil være meget omkostningskrævende. Et eksempel på det sidste er det offentlige digitale postsystem, hvor du kun kan vedhæfte en vis mængde dokumenter til din sag. Min forgænger pegede på, at det kunne åbne mulighed for, at du som borger kan lide et retstab, fordi du dermed ikke kan dokumentere hele din sag. Systemet var imidlertid vanskeligt at ændre, så i stedet lavede man en lov, der lovliggjorde det. Det viser blot, at det er vigtigt at tænke tingene igennem, inden problemerne opstår. Og derfor vil jeg gerne give det digitale område særligt fokus.”

5026

Så mange sager blev der oprettet hos ombudsmanden i 2018. Langt de fleste var klagesager, nemlig 4.798. 162 sager blev igangsat af egen drift og 66 var tilsynssager. Set over en ti års periode er det samlede årlige antal af sager steget fra 4.379 til 5.026.

Skatteområdet er også et vigtigt område for ombudsmanden, der i 2017 fik penge af Folketinget til at øge sit fokus netop her.

”Det er klart, at med det enorme antal afgørelser, som skattemyndighederne træffer, så vil der en gang imellem ske fejl. Og skattemyndighederne har haft udfordringer, det er der ingen tvivl om. Samtidig kan vi se i vores undersøgelser, at skattemyndighederne på mange punkter gør det godt og arbejder på at forbedre deres arbejde. I det kommende år vil vi blandt andet gennemgå skattemyndighedernes begrundelser af deres afgørelser, herunder om de i tilstrækkeligt omfang forholder sig til partsanbringender.”

Alle kan klage til ombudsmanden. Det gælder også advokater, der kan klage på vegne af klienter.

”Vi er en sidste instans, og spørgsmålet kan være, om man skal gå til domstolene eller til ombudsmanden, hvis sagen gælder sagsbehandling i stat, regioner eller kommuner. Der kan være et økonomisk incitament i at vælge ombudsmanden. Det kan være, at advokaten vurderer, at det ikke kan betale sig at gå til domstolene på grund af domstolenes sagsbehandlingstid eller økonomi. Det er nemlig gratis at påklage sagen hertil, da der ikke pålægges hverken retsafgift eller sagsomkostninger til modparten.”

”Vi ser på juraen på samme måde som domstolene. Vi er imidlertid ikke lige så egnede som domstolene til at vurdere bevisspørgsmål. Man kan ikke føre vidne for ombudsmanden, idet vi vurderer en sag på rent skriftligt grundlag. Er der uenighed mellem borger og myndigheder om, hvad der rent faktisk er passeret i en sag, vil vi typisk lægge myndighedens forklaring til grund.”

Kan ombudsmanden udøve et skøn i eksempelvis en sag om, hvorvidt den nykøbte grund er forurenet, eller om erhvervsevnetabet er over 50 procent?

”Her kommer vi ofte til kort. Vi er tilbageholdende med at prøve myndighedernes vurderinger på områder, der kræver en særlig fag- eller sagkundskab såsom lægelige, biologiske eller ingeniørmæssige vurderinger. Og i modsætning til domstolene kan vi ikke tilvejebringe en sådan viden gennem foranstaltning af syn og skøn. Men vi kan undersøge, om myndigheden har undersøgt spørgsmålet godt nok. Om der har været en tilstrækkelig grad af grundighed,” siger Niels Fenger, der tillige gerne ser, at advokater kommer med inspiration til områder, som der kan være grund til at granske nærmere.

”Vi er meget interesserede i praktikernes vurdering af, hvor skoen trykker. Derfor er vi i høj grad interesserede i at høre, hvor advokaterne ser, at vi skal medvirke til at forbedre forvaltningen. Præcis, som det er vores opgave.” ♦

FOLKETINGETS OMBUDSMAND

Udpeges af Folketinget og udøver sin virksomhed på Folketingets vegne.

Ombudsmanden er imidlertid ikke Folketingets Ombudsmand i den forstand, at Folketinget kan pålægge Ombudsmanden at tage en sag op til behandling eller diktere udfaldet af en sag. Tværtimod fremgår det af ombudsmandslovens § 10, at Ombudsmanden i sit hverv er uafhængig af Folketinget. I praksis afholder Folketinget sig fra at tage stilling til Ombudsmandens udtalelser.

Retten til at kalde sig JENSENS

Tekst Tine Østergård · Foto Cathrine Ertmann

Mette Kammer Pedersen var advokat for Jensens Fiskerestaurant, som i 2012 lagde arm med Jensens Bøfhus om retten til at kalde sig Jensens. Den lille restauratør mod den store bøfkæde. Her fortæller hun om de juridiske knaster i sagen, og hvorfor hun holdt sig i kulissen, langt fra mediernes søgelys.

Det skreg til himlen, at Jensens Bøfhus gik efter den lille mand. At de anså Jacob Jensen som en trussel. Jeg kender Jacob privat og var overbevist om, at han ikke ville kopiere Jensens Bøfhus' koncept, tværtimod. Han havde drevet restaurant i 20 år, altid med fisk på menukortet.

For mig handlede det ikke om at kæmpe kampen for den lille mod den store. Det er altid berettiget at anlægge sag, hvis man mener, der er juridisk fundament. Men fra en forretningsmæssig vinkel skal man tænke over, om det er nødvendigt at gøre det. Var Jensens Fiskerestaurant virkelig så stor en trussel for den store bøfkæde med restauranter i hele landet? Det mener jeg ikke. Jeg synes, de burde have overvejet at anvende deres kræfter anderledes, og derfor var det en stor drivkraft for mig at tage sagen.

Det var en vanskelig sag at gribe. Jeg var en lille enkeltmandsvirksomhed med en enkelt stud.jur., og jeg havde ikke de fornødne kompetencer inden for IP, i hvert fald ikke sammenlignet med modparten Gorrissen Federspiel, der havde specialister til at tage sig af sagen og tilmed havde flere ressourcer til at føre den. Jeg kunne ikke leve af den sag alene, men skulle koncentrere mig om andre ting samtidig. Derfor følte det op ad bakke, men det var sundt for mig at udfordre mig selv.

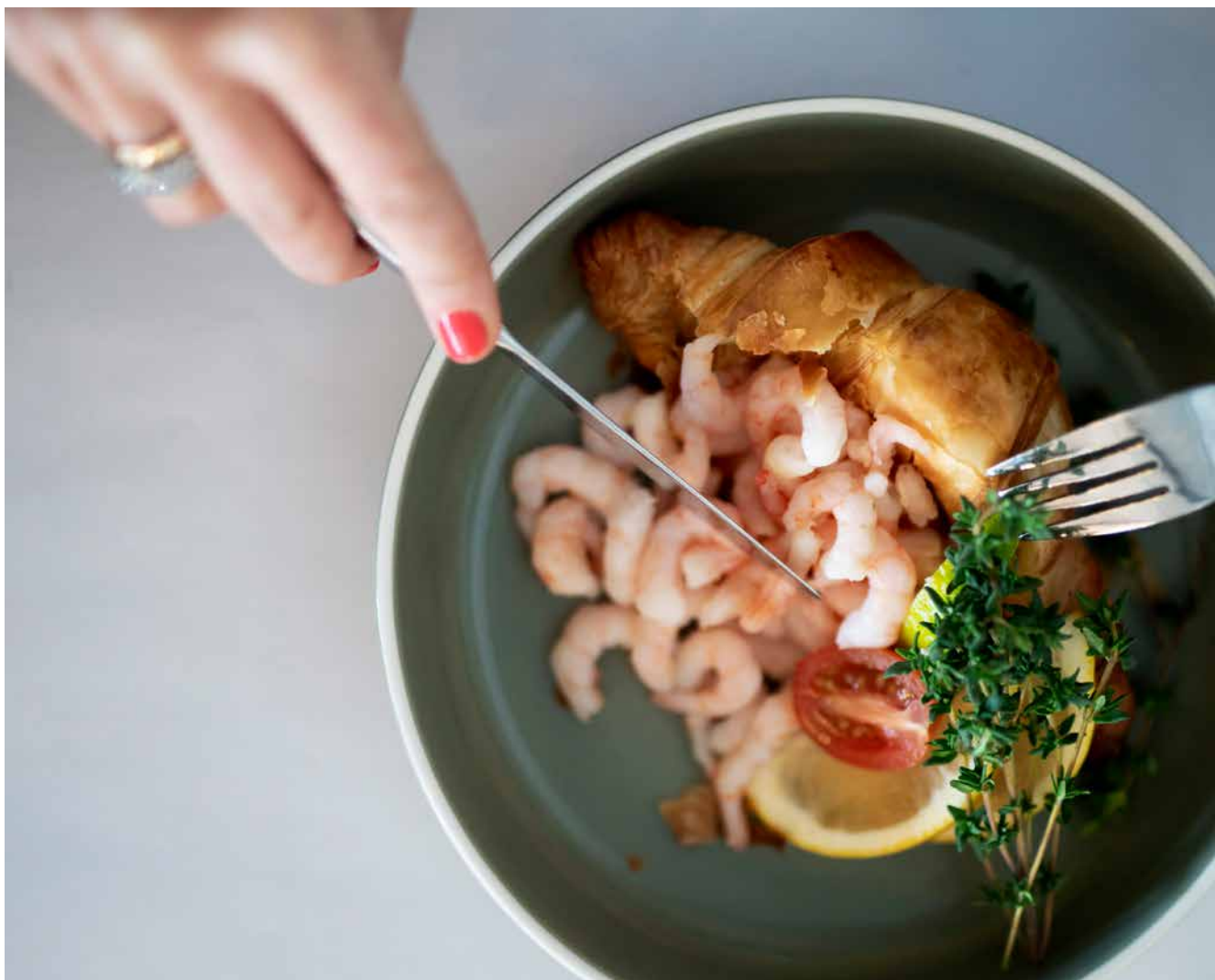
Jensens Bøfhus anlagde sag med påstand om, at de havde eneret til varemærket Jensens. De lagde vægt på, at de siden 1992 havde brugt navnet Jensens i en række sammenhænge og derved indarbejdet det som varemærke, så forbrugerne forbandt navnet Jensens med Jensens Bøfhus.

Det var vi ikke enige i. Vi anførte, at navnet Jensens Fiskerestaurant ikke var en krænkelse af markedsføringsloven, og at Jacob Jensen i øvrigt selv havde optjent retten til at kalde sig Jensens, fordi han havde brugt navnet til sine restauranter i ti-tyve år.

Jacob Jensen åbnede i 1992 en fiskebistro i Sæby, som i folkemunde kom til at hedde Jensens Fiskebistro, fordi Jacob siden skoletiden var blevet kaldt Jensen. Senere åbnede han i 2005 Jensens Fiskerestaurant i Skagen, 300 meter fra Jensens Bøfhus. Det var påfaldende, at de ikke anlagde sag på daværende tidspunkt, så vi anførte, at de havde udvist passivitet ved ikke tidligere at forholde sig til brugen af navnet.

Hurdlen var, om hr. og fru Danmark ville gå ind på Jensens Fiskerestaurant i den tro, at det var Jensens Bøfhus. Om de ville blive overraskede over at få serveret en fisk i stedet for en bøf. Det argumenterede vi for, at de ikke ville.

Vi drøftede selvfølgelig vores muligheder, inden vi svarede på sagsanlægget. Men i princippet var der ikke så meget at drøfte, for Jacob Jensen havde besluttet sig for at slå tilbage med alle tænkelige juridiske argumenter. Man skal kende Jacob for at forstå, hvorfor det i så høj grad var en principalsag for ham. Han gik tidligt ud af folkeskolen, fik en tømreruddannelse og knoklede for at få en god forretning op at stå. Når man har sådan en drivkraft, bliver man ikke vippet af pinden, bare fordi nogen skriver, at man ikke må kalde sig Jensens. Jeg vidste godt, at sagen kunne trække tænder ud, men jeg vidste ikke, at medierne

SAGEN KORT

Var navnet Jensens Fiskerestaurant en krænkelse af Jensens Bøfhus' rettigheder, og havde Jensens Bøfhus opnået brugsbaseret ret til navnet Jensens? Nej, afgjorde Sø- og Handelsretten. Sagen blev efterfølgende overdraget til Højesteret, som afgjorde, at "Jensens som kendetegn for restaurationsvirksomhed og salg af fødevarer har fornødent særpræg til at kunne opnå beskyttelse efter varemærkeloven," og at "Jensens må anses for velkendt i Danmark. Derfor udnytter Jacob Jensen bøfhusets varemærke til at markedsføre sig som Jensens Fiskerestaurant."

ville få den smag for konflikten, som de gjorde.

I medierne kom sympatien hurtigt til at ligge hos Jensens Fiskerestaurant, og Jacob Jensen mødte stor opbakning fra lokalsamfundet. Mediebevågenheden betød dog ikke så meget for mig, jeg forsøgte at gå på arbejde, som jeg altid har gjort, og jeg holdt mig bevidst uden for søgelyset. Jeg kunne muligvis godt have brugt sagen strategisk til at skabe mig et navn ved at stille op på TV og i andre medier, men det var slet ikke i mine tanker. I stedet var det vigtigt for mig at lade Jacob Jensen komme i fokus – det var hans sag, ikke min, og det var ham, der havde noget på spil. Derfor er det også de færreste, der ved, at jeg var advokat i sagen. Jeg har ikke haft behov for at profilere mig på sagen, og jeg har ikke før eller siden opsøgt sager, der ender i medierne, sådan er jeg slet ikke som person.

Jeg var advokat i sagen frem til Sø- og Handelsretten, hvor vi fik medhold i, at Jensens Fiskerestaurant kunne beholde sit navn. Retten lagde blandt andet vægt på, at navnet Jensen i sig selv ikke havde noget særpræg. Det var selvfølgelig rart at vinde sagen, især når man tager i betragtning, at vi var oppe imod nogle stærkere kræfter end os selv. Dog ville jeg nok takke nej, hvis jeg blev tilbudt sagen i dag. Ikke fordi jeg ville være nervøs, men fordi det er blevet vigtigere for mig at holde fokus på de fagområder, jeg sidder med nu. Jeg er blevet en del af et større advokatkontor, hvor vi har en hel afdeling til at tage sig af den type sager, og det passer mig ganske fint.

Efter Sø- og Handelsretten blev sagen overdraget til en advokat med møderet for Højesteret. Det var ærgerligt at slippe tøjlerne, men ikke foruroligende, for den blev overtaget af et stort advokatfirma, hvor man hurtigt lagde en juridisk strategi og en strategi for håndteringen af medierne. Det var vigtigt at få den rigtige historie frem, historien om Jacob Jensen, den lille restauratør fra Sæby, som var oppe imod en stor landsdækkende spiller. Jeg tror, det var en god idé at lade Jacob Jensen stå frem i medierne, så der blev sat ansigt på mennesket bag konflikten. Desværre tabte Jensens Fiskerestaurant retssagen i Højesteret.

Jeg tager især én ting med mig fra sagen, nemlig den overraskende drejning, det hele tog, da medierne kom på banen. Det var en ekstra dimension, som hverken jeg eller Jacob Jensen var forberedt på, men som ikke desto mindre tog rigtig meget fokus. Jeg har tænkt meget over det efterfølgende og er blevet bevidst om at indføre ikke-juridiske aspekter i min rådgivning, fordi det er vigtigt for klienten at vide, hvilken drejning sagen kan tage, eksempelvis via medierne. Derudover har jeg tænkt meget over min håndtering af sagen, og jeg er ikke i tvivl om, at det gjorde en forskel, at jeg holdt mig i kulissen, væk fra mediernes søgelys. Det var rigtigt at lade Jacob Jensen komme på banen med sin kamp. Det var også vigtigt, at jeg fandt den rigtige kollega til at varetage sagen i Højesteret. En kollega, som havde den fornødne sagkundskab og de ressourcer, der skulle til for at håndtere medierne og sagen i sin helhed. ♦

METTE KAMMER PEDERSEN

Advokat hos HjulmandKaptain i Frederikshavn. Specialiseret i familieret og fast ejendom, herunder lejeret og inkasso. Blev uddannet jurist ved Aarhus Universitet i 2001 og har siden fungeret som advokat.

MARKANTE SAGER

I en artikelrække møder vi nogle af de advokater, der har stået i spidsen for sager, som vi alle husker. Hvad var de juridiske knaster, hvordan var det at føre sagen, og hvad har de taget med sig videre. Har du ført en kendt sag, og vil du gerne dele dine erfaringer fra sagen med kolleger, så skriv til toe@advokatsamfundet.dk.

10

GODE GRUNDE TIL AT VÆRE MEDLEM AF DANSKE ADVOKATER

1. Vi arbejder for at fastholde og forbedre branchens omdømme. Det gør vi bl.a. ved at informere om advokaters rolle i retssamfundet, og den værdi vi skaber for både klienter og samfundet – fx via advokatKODEKS.
2. Vi kæmper for advokatvirksomhederne og for en ordentlig honorering, hvad enten der er tale om landsretspræsidenternes vejledende takster, forsikringsselskabernes eller vilkårene for at yde advokatretshjælp.
3. Vi sikrer, at domstolene forstår advokaternes arbejdsvilkår.
4. Vi udbyder en lang række fagjuridiske kurser og kurser om ledelse. Der er 20 pct. rabat til medlemmer!
5. Vi sikrer fordelagtige priser på mange af de ting, en advokatvirksomhed har brug for - bl.a. en enestående advokatansvarsforsikring, en sikker it-plattform til jeres bestyrelsesmateriale og løsninger til sikker mail.
6. Vi har fokus på brancheudvikling og giver inspiration til at udvikle jeres virksomhed - bl.a. via guides og værktøjer.
7. Vi holder jer orienteret om nye love og regler, nyt fra domstolene osv. og gør det lettere for jer at leve op til nye krav om fx persondata.
8. Vi skriver om trends og tendenser i markedet, og vi udgiver branchespecifikke analyser og statistik om løn, omsætning og meget andet.
9. Vores 22 fagudvalg sikrer en kvalificeret dialog med politikere og embedsmænd, før nye love og regler bliver til, og vi indgår på denne måde aktivt i høringer og lovforberedende arbejde.
10. Vi faciliterer branchespecifikke netværk: Jurafabrikken på de fire universiteter med jura, NYMA (netværk for yngre medarbejdere i advokatbranchen) og faglige netværk inden for GDPR, økonomi, HR og kommunikation.

Se alle medlemsfordele på
www.danskeadvokater.dk/medlemsfordele

DANSKE
ADVOKATER

Kend din klient

Tekst Hanne Hauerslev · Foto Morten Holtum

Skærp din opmærksomhed og husk at bruge din sunde fornuft, når du står over for oplysninger fra både klienter og modparter. Sådan lyder rådet fra advokat Anne Birgitte Gammeljord, som er tidligere formand for CCBE's hvidvaskkomité.

Advokater skal medvirke til at sikre bekæmpelse af hvidvask og terrorbekæmpelse. Det betyder blandt andet, at det er vigtigt at kende klienterne godt – og samtidig forholde sig med en passende skepsis til alle oplysninger – også selvom det er din nabo, du arbejder for. Konkret viden om klienten er nemlig kernen i arbejdet for advokater med forebyggelse af hvidvask, mener Anne Birgitte Gammeljord, der er advokat og igennem en årrække har deltaget i CCBE's arbejde på hvidvaskområdet, blandt andet som formand for hvidvaskkomitéen.

”Som det er i dag, er en af de største udfordringer at kende sine klienter tilstrækkeligt. Ofte møder vi advokater ikke vores klienter fysisk – enten på kontoret eller hos klienten over en kop kaffe – og har derfor måske ikke den fulde indsigt i hverken baggrunden eller det reelle formål med henvendelsen. Men det er vigtigt at sikre, at vores rådgivning ikke kan blive misbrugt til hvidvask eller terrorfinansiering,” forklarer hun.

Anne Birgitte Gammeljord råder først og fremmest til at have et stærkt samarbejde mellem alle ansatte i advokatvirksomheden for at spotte de advarselstegn, som kan føre til en underretning.

”Whistleblowerordningen, som blev indført i juni 2017, er et fint redskab i en situation, hvor der eksempelvis opstår mistanke om, at en kollega har begået en overtrædelse. Men den kan ikke træde i stedet for den uformelle udveksling af oplysninger inden for advokatvirksomhedens fire vægge,” understreger hun.

”En god dialog mellem alle faggrupper på kontoret er meget vigtig. Det kan nemlig være sekretæren eller bogholderen, der først ser advarselstegnene på, at noget kan være galt. Pengene til stiftelse af et selskab kommer måske ikke fra en konto tilhørende stifter, men fra et helt andet sted. Og måske begynder klienten at ændre adfærd. Måske er der et problem med mailadressen eller telefonnummeret. Som advokat opdager du måske ikke, at der er uoverensstemmelser, at noget ikke stemmer. Selvom du synes, at det er at være overforsigtig, så sker det jo, at helt almindelige mennesker begynder at brænde for noget andet, end det, vi tror, de står for,” siger Anne Birgitte Gammeljord, der mener, at advokater nok har for lidt fokus på risikoen for medvirken til terrorfinansiering – og netop på dette område handler det ikke altid om store beløb.

”Det kan være en klient, som kommer for at oprette en fond eller en forening, som skal indsamle beløb til uddeling til filantropiske projekter i udlandet. Her er det vigtigt at huske, at selv mindre beløb kan indgå i en finansiering af terror. Selvom det handler om at samle penge ind til en skole i Kenya eller til enker i Syrien, bør man overveje, om pengene reelt ender her.”

”Uanset hvilken rådgivning, der er tale om, er det vigtigt at have en holistisk tilgang. Det betyder, at du som advokat bør interessere dig for hele billedet og ikke kun enkelte dele i en rådgivning. Selvom man eksempelvis i forbindelse med køb af en ejendom får at vide, at man kun skal forestå berigtigelsen af handelen og således ikke se på finansieringen eller de skattemæssige konsekvenser, bør du alligevel give det en tanke og blandt andet spørge ind til, hvor pengene kommer fra, hvad klienten har tænkt sig at bruge ejendommen til, om den kan anvendes til det brug, klienten har tænkt sig, om prisen er realistisk, og om klienten har midler til at opretholde driften af ejendommen. Spørgsmålene er mange, og kun hvis de stilles og besvares troværdigt, er det muligt at

for nemme, om transaktionen og derved rådgivningen har et sædvanligt økonomisk og lovligt formål,” forklarer Anne Birgitte Gammeljord.

Digitale klienter

Hvis der er tale om digitale klienter, er der grund til at være særligt opmærksom.

”Så snart du ikke kan se din klient i øjnene, er der særlig grund til at være på vagt. Der er for eksempel mange stjålne pas og kørekort i omløb, og det betyder, at sikker identifikation, hvor du via e-mail modtager kopi af et pas og kørekort, kan være svær. Selvom du ringer til vedkommende, kan wdu stadig ikke være sikker på, at du taler med den person, som vedkommende udgiver sig for, hvis du aldrig har mødt personen fysisk. Det er derfor vigtigt at sikre sig viden om klienten fra anden side. Google Earth og andre søgemaskiner kan nogle gange vise interessante ting. Måske er den oplyste adresse på Skovvej ikke den hyggelige villa, som du forestiller dig, at klienten bor i eller driver sin virksomhed fra, men adressen på en pløjemark,” siger hun.

Når du har fået svar på dine spørgsmål, googlet adressen og lagt telefonen fra dig, så er det tid til at tænke sig om en ekstra gang, råder Anne Birgitte Gammeljord.

”Hvad siger mavefornemmelsen nu? Fik du klare svar på alt det, du spurgte om, eller var klienten noget vævende? Og fik du spurgt godt nok ind til, hvad klienten skal leve af, mens virksomheden løbes i gang,” spørger Anne Birgitte Gammeljord, der understreger, at du som advokat ikke kan spørge for meget.

”Jeg skal vide de her ting for at se det samlede billede, dels for at kunne give den rigtige rådgivning, dels for at sikre så vidt muligt, at min rådgivning ikke bliver misbrugt. Kan jeg ikke få det samlede billede, så skal jeg slå bremsen i og sige nej til opgaven.”

Er der etableret et klientforhold på tidspunktet, hvor mistanken opstår – uanset klientforholdets varighed – skal der ske underretning, medmindre pligten bortfalder på grund af advokatundtagelsen, fastslår Anne Birgitte Gammeljord og erindrer om, at hvidvask i dag er kriminaliseret i straffelovens § 290 a, og at man som advokat skal passe på ikke utilsigtet at komme til at medvirke til en strafbar handling. ♦

GUIDE TIL HVIDVASKPROCEDURER

4 CENTRALE SPØRGSMÅL

- Hvem er din klient?
- Hvad er formålet med klientens aktiviteter?
- Hvorfor har klienten valgt at bede dig om hjælp til at gennemføre sine aktiviteter?
- Hvor i verden befinder din klient sig, og hvor er klientens aktiviteter?

HUSK AT

Kendskab til klienten er mere end blot at modtage en kopi af pas eller kørekort. Kendskab til klienten er at sikre, at vedkommende på passet eller kørekortet er den person, som har rettet henvendelse til advokaten. Kendskab er endvidere bl.a. at være vidende om transaktionssporet, og hvem der sidder som ultimativ ejer af et selskab registreret i/uden for EU.

HER SKAL DER SKE UNDERRETNING

Underretning til Hvidvasksekretariatet skal ske i tilfælde, hvor advokaten har mistanke om hvidvask eller terrorfinansiering, og hvor situationen ikke er omfattet af advokatundtagelsen. Advokater i Danmark skal huske at fokusere på mistænkelige forhold hos alle klienttyper med sager omfattet af hvidvaskloven og holde sig opdateret på advarsler blandt andet fra SØIK og Finanstilsynet. Advarsler fra 2019 fra blandt andre UK omfatter således organiseret svindel med pante- og gældsbreve, investering i sportsklubber og fiktive krav og domme. Beløbene kan være store og små.

På Advokatsamfundets hjemmeside finder du en guide, som hjælper dig til at leve op til kravene i hvidvaskloven om risikovurdering.

Straffesagskæden skal hænge sammen

Anklagemyndigheden skal tilføres flere ressourcer for at kunne håndtere det stærkt stigende antal sager, der lander på skrivebordet.

INGER STØJBERG
Retsordfører for Venstre

Vi har et af verdens stærkeste retssamfund. Danskernes tillid til retssystemet og politiet ligger i top, når man sammenligner med mange andre europæiske lande og resten af verden. Sådan har det været i en årrække, og sådan skal det gerne fortsætte.

Det er anklagerens ansvar, at skyldige bliver draget til ansvar, og at uskyldige ikke bliver retsforfulgt.

Anklagerne spiller således hver eneste dag en afgørende rolle for, at danskernes tillid til retssystemet fortsætter med at være så høj.

Samfundsmæssigt står vi med nogle svære udfordringer. Terrorisme og hårdkogte bandekriminelle truer og udfordrer vores grundlæggende værdier og sikkerhed. I december afværgede politiet – igen – et nærtforestående islamistisk terrorangreb, hvor politistyrkerne satte ind med 20 aktioner rundt i landet, og en række personer er nu sigtet. Sådanne sager er efterforskningsmæssigt meget vanskelige. Og de afleder meget komplekse og ressourcetunge opgaver for politiet og anklagerne.

Derfor er det vigtigt, at politi- og anklagemyndigheden har tilstrækkelige ressourcer.

Under den tidligere VLAK-regering foretog vi en tiltrængt opprioritering af politistyrken, og det står vi 100 procent på mål for, men der er stadig mangel på betjente.

Vi er ikke blinde for, at når man styrker politiet, så genererer det også mere arbejde til de andre led i kæden, nemlig anklagemyndigheden og domstolene.

Helt konkret er antallet af indkomne sager hos anklagemyndigheden steget med 17,3 procent i perioden 2014-2019; fra 172.199 til 201.946 sager.

Anklagerne har fået rigtig travlt. Det oplevede jeg også for nylig, da jeg

besøgte anklagemyndigheden ved Nordjyllands Politi i Aalborg. På trods af at juristerne knokler derudad, ligger der tårnhøje sagsbunker på skrivebordene, som vel at mærke ikke kan nedbringes inden for normal kontortid. Og sådan ser billedet desværre ud i det meste af landet.

Der ligger i øjeblikket omkring 21.000 henlagte sager på anklagemyndighedens bord, mens tallet i 2014 var omkring 8.000.

Anklagemyndigheden er hårdt presset, og det kan risikere at gå ud over retssikkerheden. Vi har derfor en vigtig politisk opgave med at sikre, at der kommer flere ressourcer til myndigheden.

Så hele straffesagskæden hænger sammen. For om sagen ligger hos politiet, anklagemyndigheden eller domstolene er for borgeren underordnet. Som borger er man interesseret i, at sagen kommer hurtigst muligt igennem processen.

Vi skal endvidere have et øje på, at ikke alt for mange dygtige, erfarne jurister forlader anklagemyndigheden og overgår til andre stillinger – for eksempel i det private. De erfarne anklagere udgør med deres viden en uundværlig del af myndigheden. Samtidig guider og oplærer de også de mange dygtige, unge anklagerfuldmægtige, som brænder for at gøre en forskel.

Politisk skal vi desuden tage hånd om helt konkrete problemer. For eksempel med psykisk syge udlændinge, som politi- og anklagemyndighed bruger urimeligt mange ressourcer på.

Det er afgørende, at vi har en velfungerende straffesagskæde. Det er vigtigt af hensyn til ofrene og af hensyn til retssikkerheden. For hvis ikke borgerne oplever, at kriminelle bliver straffet for deres gerninger, så forsvinder hele princippet i retsstaten. ♦

Advokaten som teknologisk arkitekt

Tekst Peter Istrup, ph.d.-studerende, Juridisk Institut, Aarhus Universitet

Hvilken rolle har en advokat i en verden, hvor algoritmer, it-systemer og kunstig intelligens kommer med forslag til eller træffer afgørelser, og hvor der i vid udstrækning hersker teknologisk autonomitet? Kan teknologien alene betragtes som et nyt hjælpemiddel, eller skaber den teknologiske udvikling nye opgaver og roller for advokaten?

44 **I** 1999 udgav Lawrence Lessig bogen *Code v.i.o.* Bogen blev et betydeligt indlæg i den daværende debat om, hvorvidt cyberspace eller internettet var regulerbart, og i givet fald hvordan regulering kunne finde sted. En af Lessigs pointer var – forsimplet – at den struktur eller arkitektur, der konstrueres omkring cyberspace, de facto i sig selv er norm- og regelskabende. Her 20 år senere er der næppe nogen tvivl om, at cyberspace eller internettet er regulerbart, herunder at lovregler er gældende også i cyberspace.

Hvor Lessig og andre i starten af 1990'erne stod på tærsklen til en ny virkelighed i form af en global internetstruktur, er der flere forhold, der taler for, at vi i 2020 igen står foran en ny æra. En æra drevet af teknologi i et hidtil uset omfang. Et sådant postulat kan kun eftertiden verificere, men med kommende netværk som 5G, såkaldt Internet of Things, kunstig intelligens, med videre, er der meget, der taler for, at anvendelsen af førnævnte teknologier vil accelerere de kommende år. Dette også i en retlig kontekst.

Den retlige betydning

I takt med at hardware i bred forstand, det være sig alt fra højtalere, køleskabe,

lyspærer, biler, med videre, kobles sammen i netværk, åbnes der op for hidtil ukendte muligheder for interaktion, samhandel og opsamling af data. De sammenkoblede enheder vil i vid udstrækning egenhændigt kommunikere med hinanden, opdatere hinanden, dele data, og enhederne vil således besidde en form for “teknisk autonomitet”, der ikke kendes i dag. Udviklingen vil ikke alene skabe nye former for samhandel. Den beskrevne udvikling og nævnte teknologier vil forventeligt påvirke stort set alle samfunds- og retsområder. Inden for det offentligt retlige område vil der eksempelvis opstå nye muligheder for udformning af digitale lovregler, automatiserede afgørelsesprocesser, med videre. (Se eksempelvis tidligere artikler om automatiseret sagsbehandling i *Advokaten* 4/2019, *Advokaten* 6/2019 og *Advokaten* 8/2019).

Skeptikere vil mene, at ovenstående blot er en naturlig fortsættelse af en for alle tider bestående teknologisk udvikling, og at jurister og advokater altid har tilpasset sig det retssamfund, de er en del af.

Givet er, at den teknologiske udvikling fortsætter uagtet juristernes deltagelse eller ej. Modsat tidligere er der dog mere på spil end digitalisering

af kendte processer. Anbefalingen i denne artikel er, at advokater og jurister skal lægge en mulig skepsis på hylden og ikke alene være observatører af udviklingen, men i stedet være med til at definere og drive denne.

Jura er en samfundsvidenskabelig disciplin, der bl.a. bygger på en række principper, hensyn og grundsætninger (af pladshensyn benævnt “principper”). Principperne sikrer sammenhængskraften inden for de forskellige retsområder. Juraen sikrer hermed grundlæggende rettigheder og skaber retssikkerhed. En række juridiske principper er kodificeret ved lov, og loven skal som bekendt holdes. Dette såvel af mennesker som robotter og algoritmer.

En udfordring ved alene at være tilskuer til den teknologiske udvikling er, at visse af de systemer og algoritmer, der konstrueres, vil være så komplicerede og så omfangsrige, at det vil være ganske bekosteligt, tidskrævende og kompliceret at lave dem om, når de først er helt eller delvis implementeret. Endvidere vil en række af de systemer, der konstrueres, komme helt eller delvis fra udlandet. De vil således være programmeret over andre regler, principper og systemer end de danske. Hvis der efterfølgende identificeres en konflikt med kendte principper, opstår der en betydelig risiko for, at der træffes beslutning om, at danske lovregler og juridiske principper må tilpasse sig systemerne og ikke omvendt.

Ovenstående tilgang er ikke rent tanke-spind. Eksempelvis nævner Digi-

taliseringsstyrelsens Vejledning om digitaliseringsklar lovgivning fra maj 2018, i forhold til diskussionen om automatiseret sagsbehandling, øverst på s. 12, at den automatiserede sagsbehandling "...kan dog også føre til overvejelser om ændring af lovgivningen, så den i højere grad indrettes til en mere automatiseret sagsbehandling."

Ovennævnte er blot ét eksempel, men eksemplet bør være en påmindelse om, at jurister har tendens til at betragte juridiske principper som fundamentale, måske endda eviggyldige, men sandheden er, at pågældende lovregler og principper blot kan laves om, hvis der er en politisk vilje hertil.

Advokaternes rolle

Der udvikles ny teknologi inden for samtlige retsområder med forskellige udfordringer til følge, hvorfor udviklingen burde interessere alle jurister. Det er givet vanskeligt for den enkelte at vurdere, hvilken rolle man kan spille i en teknologisk virkelighed, men jurister og advokater besidder en unik mulighed for at sikre, at retssikkerheds- og juridiske principper kommer til at bestå også i en virkelighed baseret på teknologi.

Rettes blikket mod Lessigs idé om en normskabende arkitektur i cyberspace, kan tankerne føres videre i forhold til de systemer og algoritmer, der for nærværende programmeres, kodes og konstrueres.

Jurister og advokater bør være med til at sikre, at den arkitektur, der opstår i

fremtidens teknologiske miljøer, tager højde for principper af såvel offentlig som privatretlig karakter, udstukket i juraen. Ingen anden profession besidder samme overblik og indsigt. Advokaterne bør påtage sig en definerende rolle i forhold til at sikre, at de systemer, algoritmer og strukturer, der kommer til at definere fremtiden, tager højde for de principper, der definerer et retssamfund. Dette fremfor retrospektivt at konstatere, at det ikke er tilfældet.

Hvis advokaterne vælger ikke at påtage sig det arbejde eller deltage i udviklingen af den programmerede og teknologiske infrastruktur, så er der andre faggrupper, der påtager sig det arbejde. Resultatet er givet. Der vil ikke blive taget højde for de pågældende principper, eller det vil ske i mindre grad. Dette er naturligt, idet det er juristerne og advokaterne, der som faggruppe besidder den relevante viden. Det er jo umuligt for en programmør at programmere noget, vedkommende ikke ved. Resultatet vil være en ny virkelighed, der hviler på et svagere og uensartet retligt fundament.

Fremtidens teknologiske løsninger skaber således ikke alene redskaber, som den enkelte advokat kan bruge i sit virke eller rådgive sine klienter om ad hoc. Fremtiden kalder også på en rolle for advokaten som rådgiver i form af det, der kunne benævnes som en systemskabende juridisk og teknologisk arkitekt. Jurister og advokater bør således i langt større omfang end hid-

Advokater og jurister skal lægge en mulig skepsis på hylden og ikke alene være observatører af udviklingen, men i stedet være med til at definere og drive den.

til samarbejde med andre faggrupper, udvikle, medudvikle og fungere som rådgivere og inputgivere i forhold til at sikre, at den teknologiske og systemiske infrastruktur, der kommer til at definere vores fremtid, bygger på allerede velfunderede juridiske principper.

At påtage sig rollen som juridisk og teknologisk arkitekt hviler i høj grad på juristerne og advokaterne selv. En forudsætning for at kunne påtage sig rollen er interesse og forståelse for den bagvedliggende teknik. Den simple årsag hertil er, at det som bekendt er vanskeligt at rådgive om forhold i en kontekst, man ikke forstår. Opgaven er imidlertid for vigtig til at lade den ligge. Jurister og advokater må omfavne de

teknologier, vores samfund bygger på. Teknologi bliver en vital del af den infrastruktur, der vil definere interaktionen mellem virksomhederne, borgerne imellem og mellem den enkelte og staten. Vi bør som jurister kunne forstå, hvorledes teknologierne fundamentalt virker, og vi bør proaktivt søge indflydelse i de fora, hvor systemerne og algoritmerne skabes.

Der ligger en vigtig opgave i at sikre, at den teknologiske virkelighed, vi alle bliver en del af, også kommer til at hvile på retssikkerhed og et solidt principielt og efterprøvet juridisk fundament. Advokaterne bør her spille en nøglerolle. ♦

PETER ISTRUP

Ph.d.-studerende ved Juridisk Institut på Aarhus Universitet med blockchain og smart contracts som forskningsområde. Har møderet for Højesteret og har i en årrække været formand for Danske Virksomhedsjurister.

DELTA I DEBATTEN

Risikerer advokater og retssikkerheden at blive kørt over af nye digitale systemer, som designes af dataloger og tekniske eksperter? Skal advokaten selv ind i maskinrummet og påtage sig rollen som arkitekt og konstruktør af systemer og legal tech-løsninger? Og er advokater og jurister generelt tilstrækkeligt klædt på til at gå ind i arbejdet med at udvikle teknologien?

Deltag i debatten på LinkedIn/Advokatsamfundet.

Det nye ADVOKATEN

Foretrækker du at læse Advokaten online?
Du kan framelde papirudgaven ved
at sende en mail til the@advokatsamfundet.dk.

Du modtager altid et link til den digitale
udgave af Advokaten i nyhedsbrevet.

ADVOKATSAMFUNDET
RETSSIKKERHED · UAFHÆNGIGHED · INTEGRITET

Byretskonstitutioner

7 stillinger som konstitueret dommer i uddannelsesøjemed ved byretterne er ledige til besættelse den 1. september 2020.

Stillingerne er ledige ved **Retten i Aalborg, Retten i Viborg, Retten i Kolding, Retten i Odense, Retten i Hillerød, Retten på Frederiksberg og Københavns Byret.**

Ansøgninger skal være modtaget senest den **12. marts 2020.**

Du kan læse de fulde stillingsopslag, herunder de formelle krav og proceduren for ansættelse, og søge stillingerne på www.domstol.dk

www.domstol.dk

Dommerudnævnelsesrådet er et uafhængigt råd, som afgiver indstilling til justitsministeren om besættelse af dommerstillinger. Yderligere oplysninger om rådet og dets arbejde findes på www.domstol.dk/ dommerudnaevnelseraadet

ADVOKAT BOGFØRING

STYR PÅ KLIENTKONTOEN?

Advokatbogføring har specialiseret sig i at assistere advokater med klientkonto, bogføring og den daglige administration. Vores kunder vælger at lade os varetage bogføringen, så de kan koncentrere sig fuldt og fast om deres kerneopgave.

Samling af dine **administrative** ydelser

Vi tilbyder årsrapporter, afgivelse af klientkontoerklæringer og rådgivning, med andre ord - det hele **samlet ét sted.**

Det velrenommeret Nordsjællandske revisionshus KV Revision står bag tiltaget. Derfor kan vi tilbyde hele paletten af ydelser indenfor bogholderi, regnskab og revisionserklæringer samt rådgivning.

Få styr på det - læs mere på www.advokatbogføring.dk

Behandling af betroede midler

Tekst Henriette Leighton Lennison, specialkonsulent i Advokatnævnet

Som advokat har du pligt til at bogføre klientkontoen dagligt og til at sikre, at der er overensstemmelse mellem klienttilsvaret og indestående på klientbankkonti. Der er også krav om, at summen af de enkelte mellemværender hver måned afstemmes med det samlede klienttilsvar. Det har Advokatnævnet gentaget i en række kendelser fra 2019.

Alle advokater, der modtager betroede penge fra en klient, er forpligtet til at oprette en klientkonto. Klientens betroede penge skal uden unødigt ophold indsættes på klientkontoen, hvorved disse opbevares på en sådan måde, at klienten nyder en særlig beskyttelse. Samtidig kan advokaten på vegne af sin klient disponere over dette indestående, hvilket er nødvendigt for, at advokaten kan varetage sin klients interesser.

Reglerne om advokaters behandling af betroede midler findes i klientkontovedtægten, som stiller en række krav til advokaters bogføring, revision m.v.

Advokatrådet har pligt til at føre tilsyn med advokater, og en del af dette tilsyn vedrører behandlingen af betroede midler og dermed advokaters overholdelse af klientkontovedtægten. Gennemførelsen af de tilsynsforanstaltninger, som er fastsat i klientkontovedtægten til kontrol af, om advokater overholder klientkontoreglerne, er af afgørende betydning for, at advokater kan bevare deres særlige rettigheder med hensyn til opbevaring af klientmidler.

Et af klientkontovedtægten krav til advokater er, at de skal bogføre hver arbejdsdag. Derudover skal advokaten hver arbejdsdag foretage regulering, det vil sige sikre, at der er overensstemmelse mellem det samlede tilsvaret af betroede penge og in-

destående på klientbankkonti, og advokaten skal kunne dokumentere, at denne regel er overholdt. Derudover skal advokaten mindst en gang om måneden afstemme summen af de enkelte mellemværender med det samlede klienttilsvar.

Såfremt der ikke er bevægelser, der nødvendiggør bogføring og regulering dagligt, vil klientkontovedtægten bestemmelser være opfyldt, såfremt bogføring og regulering sker hver gang, der er bevægelser. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at det i klientkontovedtægten er præciseret, at det skal kunne dokumenteres, at advokaten en gang hver arbejdsdag har sikret, at der er overensstemmelse mellem klienttilsvaret og det samlede indestående på klientbankkontiene. Dette gælder således også de dage, hvor der ikke er foretaget bogføring og regulering, fordi der den givne dag ikke har været en postering, idet der disse dage skal foreligge dokumentation heraf for eksempel i form af udskrifter. Det er således ikke tilstrækkeligt, at klientkontoen blot kontrolleres dagligt. Dette dokumentationskrav er blandt andet afgørende for Advokatrådets tilsyn, herunder muligheden for at konstatere, om der er sket uregelmæssigheder imellem to transaktioner og i givet fald hvilke.

Beskeden omsætning og få posteringer er ikke afgørende for advokatens pligter, idet beskyttelseshensynet til klienterne og tilliden til advokatstanden ikke afhænger heraf. Det er heller

ingen undskyldning, at bogholderen for eksempel har ferie eller er syg, idet der må etableres arbejdsgange, der også i disse situationer sikrer reglerens overholdelse.

Hvis en advokat kun har få daglige posteringer på klienttilsvarkontoen, og indestændet på klienttilsvarkontoen er begrænset, kan advokaten søge Advokatrådet om dispensation fra reglerne om daglig bogføring og regulering. Advokaten vil efter omstændighederne kunne blive meddelt dispensation, således at kravet til bogføring og regulering kun skal opfyldes typisk to-tre gange om ugen.

Advokatnævnet behandler hvert år en række klager over advokater, der ikke overholder klientkontovedtægten regler. Overtrædelse af disse regler anses som tilsidesættelse af god advokatskik og sanktioneres som udgangspunkt med bøder.

Advokatnævnet har i 2019 i flere sager pålagt advokater bøder for ikke at have bogført og reguleret dagligt og for ikke mindst én gang hver måned at have afstemt summen af de enkelte mellemværender med det samlede klienttilsvar.

Advokaterne har i en del af sagerne gjort gældende, at der kun havde været få posteringer, og at der var bogført og reguleret, når der var posteringer. I andre sager gjorde advokaterne gældende, at den daglige afstemning og regulering havde fundet sted, men at dette ikke kunne dokumenteres, blandt andet på grund af den måde, som bogholderisystemet var indrettet på, eller at overtrædelserne beroede på bogholderens forhold.

I sag 2019-1744 gjorde advokaten til støtte for påstanden om frifindelse

blandt andet gældende, at advokatvirksomheden havde under 50 transaktioner på klientkontiene om året, og at beløbene var små. Derudover gjorde han gældende, at der på grund af bogholderens sygdom ikke dagligt var ført klientbogholderi, men at der efterfølgende var indført procedurer, der kunne sikre den daglige bogføring. Advokatnævnet fandt, at advokaten havde tilsidesat reglerne i klientkontovedtægten, hvorfor han blev pålagt en bøde. Det af advokaten anførte kunne ikke begrunde en frifindelse eller en nedsættelse af sanktionen.

I sag 2019-1070 havde advokaten erkendt, at de påberåbte bestemmelser i klientkontovedtægten ikke var overholdt, og at han var ansvarlig herfor. Advokaten gjorde til støtte for, at han blev idømt den mildest mulige sanktion, blandt andet gældende, at fejlen beroede på manglende indsigt og forståelse hos den antagne bogholder, og at antallet af posteringer i bogholderiet var beskedne, hvorfor bogholderen blot regulerede samlet, når der var et passende antal posteringer, således at der løbende, men ikke dagligt, blev foretaget regulering. Advokatnævnet fandt, at advokaten havde tilsidesat reglerne i klientkontovedtægten og derved havde tilsidesat god advokatskik. Advokaten blev pålagt en bøde, og der fandtes ikke at være formildende omstændigheder.

I 2019-1049 havde advokaten nedlagt påstand om frifindelse, idet han blandt andet gjorde gældende, at der var bogført og reguleret på alle arbejdsdage, hvor der var posteringer vedrørende klientbogholderiet. Han anførte endvidere, at der ikke var bogført dagligt, idet der – begrundet i virksom-

hedens størrelse – ikke var daglige posteringer. Advokatnævnet fandt, at advokaten ikke havde dokumenteret, at han havde bogført og reguleret dagligt, og at han således havde tilsidesat reglerne i klientkontovedtægten og derved havde tilsidesat god advokatskik. Advokatnævnet bemærkede blandt andet, at de begrænsede posteringer i bogholderiet ikke kunne føre til en anden vurdering. Yderligere anførte nævnet, at såfremt der ikke er bevægelser, der nødvendiggør bogføring og regulering dagligt, vil klientkontovedtægtens bestemmelser være opfyldt, såfremt bogføring og regulering sker hver gang, der er bevægelser. Det skulle dog kunne dokumenteres, at reglerne blev overholdt, hvilket også gjaldt de dage, hvor der ikke var foretaget bogføring og regulering. Det var således ikke tilstrækkeligt, at klientkontoen blev kontrolleret dagligt. Advokaten blev derfor pålagt en bøde.

I sag 2019-1071 påstod advokaten frifindelse for overtrædelse af kravet om daglig bogføring og regulering. Han gjorde blandt andet gældende, at hans oplysninger om, at bogføring, regulering og afstemning havde fundet sted henholdsvis dagligt og månedligt, ikke kunne eftervises, idet der ikke i alle tilfælde forelå udskrift på papir, der viste den dato, på hvilken dette var foretaget. Dette var begrundet i, at han anvendte et bogføringssystem, hvor bogføring og tilsvareberegning blev foretaget, uden at der nødvendigvis skete samtidig udskrivelse på papir. Bogføring, regulering og afstemning kunne aflæses på skærmen, og udskrifter kunne foretages efterfølgende. Advokatnævnet fandt, at advokaten havde tilsidesat reglerne i klientkontovedtægten og derved havde tilsidesat god advokatskik. Det af advokaten anførte kunne ikke føre til et andet resultat. Advokaten blev pålagt en bøde. ♦

49

Efter klientkontovedtægtens § 1, stk. 1, er enhver advokat og ethvert advokatselskab, som oppebærer penge for klienters eller tredjemands regning, forpligtet til at have indrettet bogholderiet således, at det til enhver tid kan vise de enkelte mellemværender samt størrelsen af det samlede tilsvaret af betroede midler (klienttilsvaret). Klientbogholderiet skal føres hver arbejdsdag, jf. § 1, stk. 3, jf. stk. 1.

Det skal en gang hver arbejdsdag sikres, at der er overensstemmelse mellem klienttilsvaret og det samlede indestående på klientbankkontiene, jf. § 2, stk. 4. Det skal kunne dokumenteres, at reglen er overholdt.

Mindst en gang hver måned skal summen af de enkelte mellemværender afstemmes med det samlede klienttilsvaret, jf. § 6. Dokumentation for afstemningen skal opbevares i mindst to år.

Responsum om god skik

Tekst Martin Korp Jensen, chefkonsulent i Advokatsamfundet,
udvalgssekretær for responsumudvalget

Advokatrådet afgiver responsum om god advokatskik eller rimeligheden af et salær på begæring af en advokat. I denne artikel omtales udvalgte af Advokatrådets responsumudvalgs udtalelser fra 2019.

Tredjemands betaling af omkostninger ved oprettelse af testamente

Advokatrådets sag 2019-780

En advokat modtog en henvendelse fra en velgørende organisation, som oplyste at være villig til at betale omkostningerne forbundet med at oprette et testamente, såfremt testator begunstigede organisationen i testamentet. Advokaten anmodede i den forbindelse Advokatrådets responsumudvalg om en udtalelse om, hvorvidt det ville være i overensstemmelse med god advokatskik, såfremt advokaten måtte formå en testator til at tilgodese en bestemt almennyttig organisation med det argument, at den almennyttige organisation ville betale for omkostningerne forbundet med at oprette testamentet. Af responsumudvalgets udtalelse fremgår blandt andet:

”En advokat skal ved sin repræsentation af klienten iagttage fortrolighed samt bevare sin uafhængighed og integritet.

Hvis en klient retter henvendelse til en advokat med henblik på oprettelse af et testamente, er det advokatens opgave at varetage testators interesser og medvirke til, at testators ønsker – efter behørig rådgivning om arveretlige regler og afgiftsmæssige forhold – udmøntes i testamentet.

Det vil således være i strid med god advokatskik, såfremt advokaten uanmodet foreslår, endsige formår, testator til at testamentere til en bestemt velgørende organisation med henvisning til, at organisationen tilbyder at betale salæret.

Det er således kun, hvis testator af egen drift meddeler, at vedkommende ønsker at begunstige f.eks. [en velgørende organisation], at ordningen kan nævnes. Heraf følger, at det er responsumudvalgets opfattelse, at det alene er i den situation, at [den velgørende organisations] folder kan udleveres til klienten.

Advokatrådets responsumudvalg bemærker, at det påhviler advokaten at sikre, at klienten er indforstået med, at det over for f.eks. [den velgørende organisation] oplyses, at klienten har oprettet et testamente.”

Studenters firmaskifte og eventuel interessekonflikt

Advokatrådets sag 2019-94

En advokat anmodede Advokatrådets responsumudvalg om en udtalelse om, hvorvidt en stud.merc.jur.'s jobskifte ville indebære, at der skulle forholdes til interessekonflikt. Af responsumandmodningen fremgik blandt andet, at pågældendes arbejdsopgaver havde bestået i:

- udarbejdelse af udkast til artikler til en landsdækkende avis om aktuelle domme fra EU-Domstolen
- arbejde i advokatfirmaets reception, herunder telefonpasning
- sagsbehandling
- postpasning og gennemgang af aviser mv. for lokalisering af artikler af relevans for advokatkontoret
- borddækning

I responsumandmodningen oplyste advokaten blandt andet, at den studerende aldrig havde haft kontakt til klienterne, og at sagsbehandlingen var underlagt instruktioner fra advokatkontorets jurister, advokatfuldmægtige og advokater. Der var således intet ansvar for den studerende for sagens retlige behandling.

Pågældende stud.merc.jur., der efter mellemliggende anden ansættelse, agtede at søge ansættelse hos et andet advokatfirma, hvor vedkommende i første omfang skulle arbejde som student for senere at kunne tiltræde en stilling som erhvervsjuridisk fuldmægtig.

Af responsumudvalgets udtalelse fremgår blandt andet:

”Med e-mail [...] har De [...] anmodet responsumudvalget om en udtalelse om, hvorvidt [stud.merc.jur.'ens]

firmaskifte kan indebære interessekonflikt for det advokatfirma, stud.merc.jur.'en måtte blive ansat hos. Konkret har De anmodet responsumvalget om at besvare følgende spørgsmål:

- ”Er stud.merc.jur.'er underlagt interessekonflikt for at kunne få arbejde som erhvervsjuridisk fuldmægtig senere i deres karriere pga. studiejob som stud.merc.jur.?”
- Hvis bekræftende, er den erhvervsjurastuderende underlagt en interessekonflikt ud fra de konkrete oplysninger i sagen (jf. hændelsesforløbet) og ud fra det faktum, at den studerende kun har handlet ud fra instruks fra jurister mv.? Og hvorfor?

Opsummerende: Er den erhvervsjurastuderende underlagt en interessekonflikt i den konkrete sag pga. sit studiejob hos advokatkontor A, således at den studerende ikke kan få ansættelse hos advokatkontor C som erhvervsjuridisk fuldmægtig med tiltrædelse 1. september?

Det skal slutteligt nævnes, at hvis Responsumudvalget vælger at beslutte, at den studerende er underlagt en interessekonflikt og således ikke vil have mulighed for at få fuldtidsansættelse

på et advokatkontor pga. sit tidligere studiejob, fordi parterne har haft sager mod hinanden, kræves det, at det tidligere advokatkontor oplyser de sager, hvor der stadig kan være en interessekonflikt. Ansættelsens varighed strakte sig over 9 måneder og er ca. 10 måneder siden. Den studerende bør blive orienteret om, hvilke sager det drejer sig om, således at den studerende kan få indsigt i, hvor længe den studerende er bundet af denne yderligere erhvervsbegrænsning i form af en potentiel interessekonflikt.”

Sagen har været behandlet på et møde i responsumudvalget, der herefter udtaler:

”Det er Advokatrådets opfattelse, at den praksis, som har udviklet sig om firmaskift og interessekonflikter gælder advokaters og advokatfuldmægtiges jobskifte. For så vidt angår sekretærs og studenters firmaskift er udgangspunktet, at disse ikke medfører interessekonflikt, idet der dog skal foretages en konkret vurdering i forhold til pågældendes arbejdsopgaver.

Responsumudvalget vurderer, at det ikke har betydning for ovenstående, om den studerende er jurastuderende eller stud.merc.jur.

Det kan af responsumandmodningen udledes, at stud.merc.jur.'en har

været involveret i sagsbehandling i forbindelse med sin ansættelse hos advokatfirma A.

Afgørende for den mulige interessekonflikt er, om stud.merc.jur.'en i forbindelse med sagsbehandlingen har modtaget fortrolige oplysninger om klienter/klienters forhold.

Advokatrådets responsumudvalg kan på baggrund af beskrivelsen af den sagsbehandling, den pågældende stud.merc.jur. har udført i advokatfirma A, ikke vurdere, hvorvidt jobskiftet kan medføre interessekonflikt.

Udgangspunktet ved firmaskift og interessekonflikter er, at der skal forholdes konkret til mulig interessekonflikt, og at det firma, som ansætter pågældende medarbejder, skal udtræde af de sager, hvor firmaskiftet indebærer interessekonflikt.

Generelt for interessekonflikt gælder, at tiden i sig selv ikke har betydning ved vurderingen af interessekonflikt, men tiden kan medføre, at de oplysninger, som den jobskiftende person måtte have fået, ikke længere er aktuelle og dermed ikke længere medfører interessekonflikt.” ▶

ADVOKATRÅDETS RESPONSUMUDVALG

I medfør af § 32 i Vedtægt for Det Danske Advokatsamfund skal Advokatrådet på begæring af en advokat afgive responsum om god advokatskik eller andre spørgsmål, der er af almindelig interesse for advokater i deres advokatvirksomhed. Advokatrådet afgiver herudover på en advokats begæring responsum i sager, hvor der er tvist mellem en advokat og et forsikringsselskab om salæret i en sag, som har været ført med retshjælpsforsikringstilsagn. Endelig afgiver Advokatrådet på begæring af sagens parter eller på baggrund af rettens beslutning i en verserende retssag responsum om god advokatskik eller et omtvistet salær.

Advokatrådet afgiver ikke responsa i sager, som verserer ved Advokatnævnet eller sager, som har været påkendt af Advokatnævnet. Advokatrådets responsa er vejledende, og der er derfor ikke noget til hinder for, at Advokatnævnet behandler en sag, som tidligere har været forelagt for Advokatrådet. Nævnet er ikke bundet af Advokatrådets udtalelse.

Vedtægten for Det Danske Advokatsamfund § 32 og retsplejelovens § 147 a supplerer hinanden. Advokatnævnet behandler ikke salærklager, hvis der samtidig hermed verserer retssag om salæret. Først når en allerede anlagt retssag er hævet og henvist til nævnsbehandling, jf. retsplejelovens § 361, stk. 1, jf. stk. 5, har Advokatnævnet kompetence til at behandle salærklagen. Hvis retten vurderer, at sagen ikke er egnet til nævnsbehandling, eksempelvis fordi klagefristen er overskredet, eller sagen kræver en bevisførelse, som ikke kan finde sted for Advokatnævnet, følger det af retsplejelovens § 361, stk. 5, jf. stk. 1, at retten kan nægte at henvise denne til Advokatnævnet. Hvis der i en sådan sag er ønske om en udtalelse om rimeligheden af et omtvistet salær, kan parterne eller retten anmode Advokatrådet om responsum, jf. § 32, stk. 4, i Vedtægt for Det Danske Advokatsamfund.

Hvis Advokatnævnet har nedsat en advokats salær eller ladet det bortfalde, og advokaten indbringer salærtvisten for domstolene, vil Advokatrådet ikke afgive en udtalelse, hvis parterne eller retten måtte fremsætte begæring herom, idet sagen har været påkendt af Advokatnævnet, jf. § 32, stk. 4, i Vedtægt for Det Danske Advokatsamfund.

Advokatrådets responsumvirksomhed varetages af Advokatrådets responsumudvalg, der består af syv medlemmer af Advokatrådet med advokat Randi Bach Poulsen som formand. Udvalget tilstræber, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger fire måneder.

Udvalgte responsa kan læses i Advokatsamfundets vidensdatabase, men udtalelserne er ofte kortfattede, da adressaterne som oftest er professionelle parter, som er bekendt med de faktiske og juridiske forhold, som udtalelserne baserer sig på. ♦

Medlemmer af Advokatrådets responsumudvalg

Randi Bach Poulsen (formand), Karen Wung-Sung, Birgitte Fobian Rolighed, Susan Sørensen, Nikolaj Linneballe, Klavs Gravesen, Allan Sørensen.

LEGATER

SAGFØRERNES AUKTIONERS LEGAT

REJSELEGAT

Rejselegatet kan søges af en københavnsk advokat med en god juridisk kandidateksamen, der i sit arbejde har vist fremragende evner og en levende interesse for sit fag, som gør det sandsynligt, at vedkommende vil have stor gavn af en studierejse. Legatet gives fortrinsvis til hel eller delvis dækning af rejseudgifter og tuition. Legatet gives ikke til kongresrejser, rejser med en varighed på under tre måneder eller til rejser, der allerede er påbegyndt på uddelingstidspunktet ultimo april.

Ansøgningsfristen er 1. april 2020.

LEGAT TIL VÆRDIGT TRÆNGENDE

Legatet kan søges af københavnske advokater, der uden egen skyld er kommet i økonomiske vanskeligheder, eller til rekreativ rejser for advokater eller deres pårørende eller til deres efterlevende, fraskilte eller fraseparerede ægtefæller samt børn under 25 år.

Ansøgningsfristen er 1. april 2020.

UNDERSTØTTELSSESFONDEN

Legatet kan søges af nuværende eller forhenværende advokater, der er økonomisk dårligt stillede eller disses efterlevende ægtefæller og børn eller undtagelsesvis til andre, som advokaten faktisk forsørgede. Understøttelsesfonden administrerer desuden fire selvstændige legater, hvis formålsparagraf stort set er enslydende med Understøttelsesfondens.

Legatet udbetales halvårligt i juni og december.

Ansøgningsfristen er 31. marts 2020.

BIRTHE DAELLS FOND

Birthe Daells Fond giver penge til advokatbi-stand. Fondens formål er at sikre, at personer – også juridiske – som ikke har råd til at antage en advokat til at varetage deres sag, kan få bistand fra en advokat.

Legatet kan – helt eller delvis – dække udgifter til advokatsalær i det omfang, det ikke bliver godtgjort hos modparten, for eksempel ved dom, fri proces og/eller retshjælpsforsikring.

Der gives ikke støtte til:

- sager, som allerede er ført
- dækning til udgifter til advokatbistand, som allerede er ydet
- støtte til separations- og skilsmisssager, herunder samværsager
- injuriesager
- betaling af sagsomkostninger til modparten, til retsafgifter, syn og skøn og meget mere.

Ansøgningen skal udover en sagsfremstilling (og kopi af ansøgning om fri proces) indeholde oplysning om parternes økonomiske forhold (herunder seneste årsopgørelse) og størrelsen af det beløb, man søger om. Der er ingen ansøgningsformular. Ansøgningen skal sendes til Advokatsamfundets sekretariat.

Når private skal bekæmpe kriminalitet

Tekst Henrik Rothe, projektleder i Justitia

Ny skattelovgivning gør det strafbart ikke at oplyse myndigheder om lovlige forhold. Loven rykker på grænserne for, hvad myndigheder forlanger af private virksomheder, rådgivere og personer. En gråzone, som risikerer at oversvømme myndighederne i irrelevante oplysninger.

I et komplekst retssamfund bliver myndighedernes kontrol med overholdelse af lovgivningen i mange tilfælde af afgørende betydning for opretholdelsen af vores samfundsmodel. Men virkeligheden betyder også, at myndighedernes muligheder for at forebygge og efterforske alvorlig kriminalitet og imødegå lovlige, men uønsket adfærd, ikke alene beror på myndighedernes egen indsats. Der er brug for bistand fra både enkeltpersoner, rådgivere og virksomheder, fordi en lang række af de faktuelle oplysninger, myndighederne har brug for til at kunne løfte deres opgave, ikke er direkte tilgængelige for myndighederne, men derimod overladt til enkeltpersoner, rådgiveres og virksomheders kontrol. Og det medfører en række udfordringer for virksomhedernes retssikkerhed.

I et stigende omfang har lovgiver derfor været henvist til at pålægge virksomheder, rådgivere og enkeltpersoner at afgive indberetninger til den relevante myndighed om kunder, klienter, samhandelspartnere og andre, hvis den indberetningspligtige bliver opmærksom på forhold, som kan indikere, at der foregår noget ulovligt.

Det bedst kendte eksempel på en sådan lovgivning er hvidvaskloven,

som pålægger store virksomheder og rådgivere såvel som enkeltmandsvirksomheder en række pligter – herunder indberetningspligt – for at forebygge og opklare hvidvask af udbytte fra kriminel aktivitet og terrorfinansiering.

Vi kender alle til de store svigt i indberetningspligten i den finansielle sektor og de alvorlige samfundsmæssige og økonomiske konsekvenser heraf, men det er værd at huske, at samme indberetningspligt også gælder for virksomheder med et langt mindre beredskab til at identificere indberetningspligtige aktiviteter. Det gælder for eksempel en ejendoms-mæglervirksomhed med én ejer eller en bogføringsvirksomhed med én ejer.

De fleste af de pligter, som hvidvaskloven pålægger de indberetningspligtige virksomheder, rådgivere og personer, er godt beskrevet i loven og dermed præcist afgrænsede. Der er imidlertid også bestemmelser, som kræver, at den indberetningspligtige udøver et skøn, som kan være vanskeligt, når det skal vurderes, om en given handling eller aktivitet skal indberettes. Det gælder for eksempel hvidvasklovens § 25, som pålægger de indberetningspligtige – store som små – at undersøge baggrunden for og formålet med alle komplekse og usædvanligt store transaktioner, usædvanlige kon-

traktsmønstre og aktiviteter, der ikke har et klart økonomisk eller påviseligt lovligt formål med henblik på at fastslå, om der er en rimelig mistanke om hvidvask eller terrorfinansiering.

På den måde bliver private aktører inddraget i forebyggelse og opklaring af alvorlige forbrydelser, og det rummer en række retssikkerhedsmæssige dilemmaer – ikke mindst fordi en tilsidesættelse af indberetningspligten er strafbar.

Udfordringen for den indberetningspligtige er at skulle indberette en kunde, klient eller anden forretningsforbindelse alene på grundlag af en *rimelig mistanke* vel vidende, at et fejlskøn, som fører til undladelse af at indberette, kan udløse et strafansvar for en selv. Indberetter man omvendt noget, som ikke lever op til mistankekravet, er der hjælp at hente i hvidvasklovens § 37, som fritager den indberetningspligtige for ansvar og brud på en eventuel tavshedspligt for en fejlagtig indberetning afgivet i god tro. Det er altså farligt at indberette for lidt, men stort set risikofrit at indberette for meget.

Det skaber en incitamentsstruktur, som må antages at føre til, at der til Hvidvasksekretariatet indberettes en lang række forhold, som slet ikke lever op til lovens mistankekrav, og som ikke dækker over en ulovlig aktivitet.

For myndighederne indebærer dette, at de indberetninger, som kunne afsløre alvorlig kriminalitet, risikerer at drukne i store mængder af indbe-

retninger, som indgives ”for en sikkerheds skyld”. Som et eksempel herpå kan nævnes, at Hvidvasksekretariatet allerede i 2012 af den svindeltiltalte Britta Niensens bank blev underrettet om mistænkelige kontooverførsler på fem millioner kroner, men denne information blev ikke efterforsket, og svindelen fortsatte!

Britta Nielsen blev ikke dengang underrettet om indberetningen, for det er nemlig sådan, at den, der indberettes, først bliver bekendt med indberetningen, hvis den resulterer i en sigtelse. Der ligger altså tusindvis af indberetninger hos Hvidvasksekretariatet, som de indberettede aldrig vil få noget at vide om. Hvidvasksekretariatet har oplyst, at deres interne retningslinjer er, at indberetninger slettes efter ti år, hvis der ikke i den periode er tilgået nye oplysninger om den pågældende. Det gives der ikke underretning om til den indberettede. Den, der vil have oplyst, om der i Hvidvasksekretariatets database ligger indberetninger om den pågældende, går forgæves, idet Hvidvasksekretariatets praksis er, at det ikke kan oplyses, om der behandles oplysninger om den pågældende. Disse retningslinjer er begrundet i hensynet til den forebyggende og efterforskningsmæssige indsats.

Samfundsmæssige hensyn nødvendiggør, at man i hvidvaskloven og en

Det er altså farligt at indberette for lidt, men stort set risikofrit at indberette for meget

lang række andre love pålægger private at medvirke til kriminalitetsbekæmpelse i den virkelighed, vi lever i. Men i en ny lov fra Skatteministeriet (lov om ændring af skatteindberetningsloven, skattekontrolloven, kildeskatteloven, ligningsloven og pensionsbeskatningsloven), går man ét skridt videre, idet man pålægger en række såkaldte mellemænd – for eksempel advokater og revisorer – eller skatteyderen selv at indberette såkaldt aggressive, men fuldt lovlige, grænseoverskridende skatteplanlægningsmodeller til skattemyndighederne, som så vil dele dem med myndighederne i andre EU-lande. Lovens tekst er i sig selv helt indholdsløs, så vejledning kan kun hentes i lovforslagets meget omfattende lov-bemærkninger eller i direktivteksten.

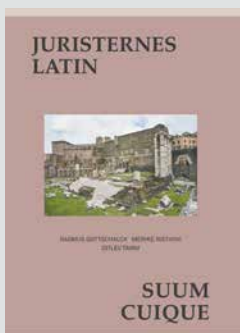
Tilsidesættelse af oplysningspligten, som kan indeholde meget vanskelige skøn, er i denne lov også strafbelagt.

I et høringssvar til lovforslaget har Justitia påpeget, at den valgte lovgivningsteknik indebærer en ikke ubetydelig risiko for fejlslutninger og misforståelser, hvilket er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

For selvom der er et behov for privates medvirken til kriminalitetsforebyggelse og kriminalitetsbekæmpelse, må det generelt anbefales, at det i tilfælde, hvor private personer ved lov pålægges en strafsanktioneret indberetningspligt, sker på grundlag af pligter, som i selve lovteksten beskrives klart og udførligt. For at mindske antallet af unødvendige indberetninger bør bestemmelser, som kræver, at den indberetningspligtige udøver et vanskeligt skøn, begrænses mest muligt. Det vil samtidig være et retsværn for såvel den indberetningspligtige som for den, der indberettes. Endelig bør den indberettedes retssikkerhed værnes ved klare regler om tidsgrænser for opbevaring og sletning samt underretning til den indberettede, når en indberetning, som ikke resulterer i en sigtelse, slettes. Det er krav, som bør kunne forventes af en retsstat som den danske. ♦

HENRIK ROTHE
Projektleder i Justitia.
Tidligere præsident for
Sø- og Handelsretten
og inden da
generalsekretær i
Advokatsamfundet.

JURISTERNES LATIN

Ditlev Tamm m.fl.

249,95 kr. / 272 sider **Gads Forlag**

Jura får sjældent opmærksomhed i bøger om det antikke Rom og romersk kultur. Heller ikke selvom retsvidenskaben er blandt romernes vigtigste bidrag til verdenskulturen. Det vil forfatterne til denne bog ændre på.

Bogen sætter fokus på romersk historie, latin og romerret. Den er tiltænkt dem, der interesserer sig for juraens romerske forudsætninger og har mod på at læse latinske tekster på originalsproget. Derudover er bogen målrettet jurastuderende, der følger kurset Latin for jurister på Københavns Universitet.

Bogen indeholder også opgaver i latinsk sprog og grammatik, blandt andet opgaver i at bøje substantiver i akkusativ og ablativ singularis og nominativ pluralis samt at oversætte juridiske udtryk som *lex superior*, *lex posterior* og *vis major*.

BOLIGLEJERET

Hans Henrik Edlund m.fl.

1.685 kr. / 834 sider

3. udgave **Karnov Group**

DANSK PERSONDATARET

Bent Ole Gram Mortensen m.fl.

595 kr. / 544 sider

Ex **Tuto Publishing**

EGNE AKTIER

Troels Michael Lilja m.fl.

520 kr. / 210 sider

Karnov Group

EJENDOMME 2

Retspraksis og juridisk teori

– Skatter og afgifter

Hans Henrik Edlund m.fl.

685 kr. / 265 sider

Karnov Group

EJERAFTALER MED

MEDARBEJDERAKTIONÆRER

Anja Staugaard Jensen m.fl.

760 kr. / 315 sider

2. udgave **Karnov Group**

EN DANSK RETSHISTORIE

fra middelalder til grundlov

Morten Kjær m.fl.

300 kr. / 324 sider

Ex **Tuto Publishing**

ERHVERVSLEJELOVEN

med kommentarer

KARIN LAUERSEN M.FL.

1.620 kr. / 750 sider

2. udgave **Karnov Group**

FAIR TAXATION AND CORPORATE RESPONSIBILITY

Karina Kim Egholm Elgaard m.fl.

395 kr. / 272 sider

Ex **Tuto Publishing**

DANSK SELSKABSRET 2

Kapitalselskaber

Søren Friis Hansen m.fl.

1.685 kr. / 867 sider

5. udgave **Karnov Group**

FOLKERET OG

MENNESKERETTIGHEDER

Louise Halleskov Storgaard m.fl.

826,25 kr. / 472 sider

Karnov Group

FORFATNINGSRET

Tekster, opgaver, materialer

Frederik Waage

560 kr. / 337 sider

2. udgave **Karnov Group**

FORÆLDELSE

efter forældelsesloven af 2007

Bo von Eyben

1.955 kr. / 1.157 sider

2. udgave **Karnov Group**

HVIDVASKLOVEN
med kommentarer
Hans Fogtdal m.fl.
1.200 kr. / 716 sider
Djøf Forlag

HVIDVASKLOVEN AF 2017
med kommentarer
David Moalem m.fl.
1.380 kr. / 620 sider
Karnov Group

**HÅNDBOG
I DATAANSVARLIGHED**
Birgitte Kofod Olsen
600 kr. / 562 sider
Djøf Forlag

JURAEEN PÅ REJSEN
Jakob Hahn m.fl.
1.715 kr. / 796 sider
Karnov Group

**JURIDISK RÅDGIVNING
I KOMMUNER**
Britt Vonger
797,50 kr. / 347 sider
2. udgave Karnov Group

KONKURRENCERETTEN
Christian Bergqvist
1.200 kr. / 984 sider
Djøf Forlag

**KREDITORFORFØLGNING
materiel faged- og konkursret**
Peter Møgelvang-Hansen m.fl.
875 kr. / 460 sider
8. udgave Karnov Group

**LOV OM FINANSIEL
VIRKSOMHED**
Thomas Brenøe m.fl.
2.370 kr. / 1.462 sider
4. udgave Karnov Group

MARKEDSRETEN
Torsten Bjørn Larsen m.fl.
1.050 kr. / 577 sider
Karnov Group

**OFFENTLIGE-PRIVATE
PARTNERSKABER**
I juridisk og politisk perspektiv
Christina D. Tvarnø m.fl.
727,50 kr. / 323 sider
Karnov Group

**ORDENSBEKENDT-
GØRELSEN**
med kommentarer
Ib Henricson
350 kr. / 187 sider
Djøf Forlag

SKATTEKONTROLLOVEN
med kommentarer
Hanne M. Christensen m.fl.
1.505 kr. / 676 sider
Karnov Group

**POLITI OG PRIVAT
VAGTVIRKSOMHED**
Mette Volquartsen
500 kr. / 348 sider
Djøf Forlag

PROCEDUREN
Pernille Backhausen m.fl.
1.250 kr. / 1.232 sider
4. udgave Djøf Forlag

REVISION I PRAKSIS
Eksempelsamling
Martin Samuelsen m.fl.
1.092,50 kr. / 535 sider
2. udgave Karnov Group

REVISION I PRAKSIS
Planlægning –
Udførelse –
Konklusion
Martin Samuelsen m.fl.
1.270 kr. / 663 sider
2. udgave Karnov Group

ROMERRET
- og anden antik ret
Ditlev Tamm
150 kr. / 90 sider
Djøf Forlag

SELSKABER
Aktuelle emner II
Hanne Søndergaard
Birkmose m.fl.
500 kr. / 415 sider
Djøf Forlag

SELSKABSRET
Erik Werlauff
1.715 kr. / 943 sider
11. udgave Karnov Group

SELSKABSSKATTELOVEN
med kommentarer
Henrik Peytz
1.950 kr. / 2.164 sider
Djøf Forlag

SYN OG SKØN
Sagkyndig bevisførelse
Erik Hørlyck
725 kr. / 309 sider
6. udgave Djøf Forlag

SØRET
Thor Falkanger m.fl.
1.247,50 kr. / 608 sider
5. udgave Karnov Group

**FINANSIELLE
LEASINGAFTALER**
Poul Gade m.fl.
745 kr. / 300 sider
Karnov Group

**ENTREPRISEGARANTIER,
SAGKYNDIGE BESLUT-
NINGER OG HURTIGE
AFGØRELSE**
Christian Johansen
399 kr. / 168 sider
Gads Forlag

**BESTYRELSENS
ANSVAR**
- med særlig fokus på
finansielle virksomheder
Janus Winther Høy
1.560 kr. / 722 sider
Karnov Group

Aktuel Jura

NYHED!

Dansk persondataret

Bent Ole Gram Mortensen (red.) mfl.

ISBN: 978-87-420-0033-5 | Udgivet: Januar 2020
Sider: 544, indbundet | Pris: 595 kr. inkl. moms

NYHED!

En dansk retshistorie

Morten Kjær & Helle Vogt

ISBN: 978-87-420-0031-1 | Udgivet: Januar 2020
Sider: 324, indbundet | Pris: 300 kr. inkl. moms

NYHED!

Lov om forretningshemmeligheder

Thomas Riis & Jens Schovsbo

ISBN: 978-87-420-0015-1 | Udgivet: September 2019
Sider: 316, indbundet | Pris: 495 kr. inkl. moms

FÅ MERE VIDEN på www.extuto.dk

ExTuto
PUBLISHING
www.extuto.com

Helt sikker mail

Fortalt af Peter Breum, partner og advokat i SIRIUS advokater

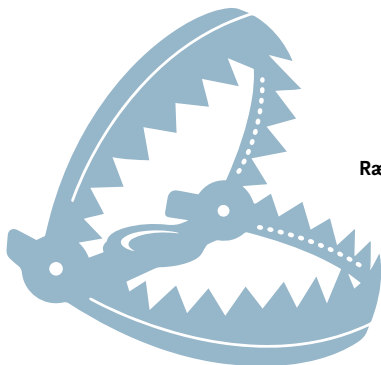
Du har travlt og skal sende en mail. Du skriver modtagerens initialer i modtagerfeltet og glæder dig over, at mailprogrammet hjælpsomt foreslår, hvem mailen skal sendes til. Du trykker enter. Mailen er sendt. Men er den sendt til den rigtige?

AutoComplete er en standardfunktion i din mail, som foreslår en modtager, når du begynder at skrive i modtagerfeltet. Det er på mange måder praktisk. Men det indebærer den risiko, at du sender din mail til en person med samme initialer som den, mailen var tiltænkt. Det kan være fatalt for advokaten, der arbejder med fortrolige og personfølsomme oplysninger.

Der er kun én måde at beskytte sig mod de fejl, der kan opstå ved brug af AutoComplete – og det er at slå funktionen fra i Outlook:

- Klik på filer
- Vælg indstillinger
- Klik på post
- Scrol ned til "send meddelelser"
- Fjern fluebenet ved "Brug automatisk fuldførelse af liste til at foreslå navne, når du skriver på linjerne Til, Cc og Bcc"

Helt klart mere tidskrævende i dagligdagen. Men langt mere sikkert. ♦

Rævesaksen er en fast klumme, hvor advokater giver korte gode råd videre til kolleger om faldgruber inden for advokatetikken. Rævesaksen er ikke nogen ny opfindelse i Advokaten. Mange kan sikkert huske den fra tidligere, men de seneste år har den holdt pause. Nu er den igen et indslag i Advokaten, og har du et godt råd til dine kolleger, som forebygger fejl, så skriv til redaktionen på hha@advokatsamfundet.dk.

Oplev Adriaterhavets charme

Peacock Travel^{TM}

THE ART OF LUXURY TRAVEL

Øhop på de charmerende øer Kotor og Korfu

Tag en tur med Silversea i sensommeren og oplev nogle af de mest interessante kystområder ved Adriaterhavet. Gå på opdagelse i Dubrovniks historie, øhop på Kotor og Korfu eller gå langs de smukke strande i Rab.

Ombord på krydstogtskibet Silver Shadow er der fuld forplejning. Her er det nemt at være gavmild med drinks blandt nye venner eller søge for lidt ekstra forkælelse af børn og børnebørn.

14. - 21. august 2020

7 havne • 4 lande

Venedig • Rab • Split • Kotor • Korfu • Dubrovnik • Hvar • Venedig

Veranda Suite med privat balkon, 32 m² v/2 personer fra kr. 29.900 pr. person.

Inkluderet i denne rejse er:

- 7 nætters krydstogt i Veranda Suite med privat balkon • Flyrejse København - Venedig, tur/retur
- Privat transfer mellem lufthavn og Silver Shadow i Venedig, tur/retur • Alle måltider og drikkevarer
- 24-timers roomservice • Butler service • Drikkepenge • Wi-Fi

Bag om indholdet i Karnov – del I

I hele 2020 vil du på bagsiden af Advokaten finde et nyt afsnit i historien bag indholdet på Karnov Online. Denne gang ser vi på en doms vej fra afgørelse til udvalgt, publiceret, anonymiseret og resumeret dokument i UfR.

Processen bag UfR-domme

1

Dommen bliver afgjort, og en dommer udvælger den til UfR.

2

Førstepubliceringen med kort og langt domsresumé finder du på Karnov Online dagen efter, at Karnov modtager den fra dommeren.

3

Dommen opsættes, og Karnov foretager korrektur i dialog med dommere.

4

Hele dommen publiceres i sin fulde længde. Processen fra udvalgt dom til andenpublicering tager i gennemsnit 20 dage.

De forskellige trin i processen er med til at give dig værdifuldt indhold, du ikke finder andre steder.

Læs mere om processen på karnovgroup.dk/en-platform-flere-fordele

Træf bedre beslutninger, hurtigere.

KARNOV
GROUP